A°. 1861. N°. 291.

ZATURDAG. 7 DECEMBER.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

[illegible]

UTRECHT, Zaturdag 7 December.

De oorlog acht men hoe langer hoe onvermijdelijker tusschen Engeland en N. Amerika. De brief van generaal *Scott* heeft slechts geringe uitwerking gemaakt, niettegenstaande den welwillenden toon er van; de *Times* zegt, dat de generaal het Engelsch gevoel niet kent, terwijl de Fr. *Moniteur*, als bewijs dat het op een oorlog moet uitloopen, er de aandacht op vestigt, dat de strekking der Engelsche pers niet alleen zeer vijandig blijft, maar dat Groot Brittanje zijne wapeningen voortzet, de uitrusting van schepen verhaast, versterking naar Kanada zendt en alle uitvoer van saloeter, kruid, wapenen, enz. verboden heeft. Enkele Noord-Amerikaansche bladen blijken wel minder oorlogsgezind, en men beweert steeds, dat althans kaptein *Wilkes* buiten bepaalde instruktiën heeft gehandeld, al was aan anderen 't bevel gegeven de Zuidelijke kommissarisen op te ligten, maar de demokratische geest in N. Amerika doet vermoeden, dat de president *Lincoln* aan den drang wel zal moeten toegeven, om de kommissarissen niet uit te leveren. De N. Amerikanen, ofschoon vroeger naauw aan Oud-Engeland verbonden, hebben door de landverhuizers zulk een vermengd bloed, dat die band geheel wordt vergeten. — Daarbij blijkt, dat de Amerik. regtsgeleerden, in strijd met de Britsche, de aanhouding der Kommissarissen wettig hebben verklaard. Er zou dus nog kunnen worden geredetwist over het regt. Maar de Britsche bladen zeggen, dat de tijd van redeneren voorbij is, en dat eerst aan de eer van Albion door Amerika voldoening moet worden gegeven. In antwoord daarop, toont het *Journal des Debats* aan, dat de polemiek in lange na nog niet is uitgeput over de zaak; wij verwijzen omtrent dit betoog naar Parijs. — Men berigt van daar, dat de regering er in het geschil vooreerst eene bepaald neutrale houding wil blijven aannemen, even weinig lust gevoelende, om de slavenstaten te steunen, als om nu met Engeland te breken, voor een verbond met de Unie! De financiën gebieden trouwens aan Frankrijk eene rustige houding.

Een gerucht, dat de zuidel. kommissarissen, door de regering der Unie zouden zijn ter dood gebragt, verdient geen geloof. De partijen staan wel scherp tegen elkâar over; maar vooral in de tegenwoordige omstandigheden ware zulk eene teregtstelling niet alleen eene groote onhandigheid, maar zelfs eene misdaad. — Het geschil over de T r e n t komt voor de Unie anders zeer ten onpas, want, niettegenstaande de schoone voorstelling der zaken door den heer *Davis* in eene nieuwe boodschap aan het kongres der Zuidelijke Staten (zie de telegrammen), begonnen juist de zaken van 't Noorden beter te staan; het leger werd meer geoefend, de vloot was voor den strijd gereed en had reeds eene belangrijke afleiding in Zuid-Karolina aangebragt, terwijl het Zuiden meer en meer moest worden uitgeput door op eene bevolking van 7 millioen blanken een leger van 500,000 man op de been te houden, en daarbij zijn handel geheel door de blokkade werd afgesneden.

De telegraaf brengt uitvoerige mededeelingen van de zitting van het Italiaansche parlement. De ministers hebben achtereenvolgelijk het woord gevoerd. Vooral straalt in hunne redevoeringen door vertrouwen in de toekomst en op Frankrijk, 't geen baron *Ricasoli* heeft verklaard, dat de voorstellen van schikking aan den Paus niet heeft afgekeurd maar slechts ontijdig heeft genoemd. Over 't algemeen merkt men de kalmte op, die bij de diskussiën wordt gehandhaafd.

De Belgische kamer heeft zich, na met de erkenning van Italië, druk bezig gehouden met de Vlaamsche agitatie; zelfs de regering heeft de billijkheid der Vlaamsche vorderingen ten deele erkend. Maar om er voldoening aan te geven, is minder gemakkelijk.

Uit de eerste berigten van Berlijn blijkt, dat de ultraliberale partij in Pruissen bepaald de overwinning in de verkiezingen zal behalen; dat kan voor Pruissen en de zaak van 't liberalisme in Duitschland belangrijke en nu nog niet te voorziene gevolgen hebben.

Uit Rusland blijven voortdurend berigten komen van zamenzweringen; het zekere verneemt men van daar echter moeijelijk. — Dat *Dousios* te Athene ter dood is veroordeeld, zal men hierachter zien.

De sinds gisteren ontvangen **telegrafische depeches** laten wij hieronder volgen:

Nieuw-York, 28 *November*. Volgens depèches, heeft het fort Pickens begonnen Pensacola te bombarderen. Het fort werd ten deze ondersteund door twee Noordelijke oorlogsschepen.

Turijn, *Donderdag*. Het blad *les Nationalités* berigt, dat uit het verslag van den toestand van 's lands financiën, hetwelk de minister *Bastoggi* aan de Kamer zal voorlezen, zal blijken, dat het verschil tusschen de tegenwoordige begrooting en de gewone meer dan 200 millioen bedraagt.

Madrid, *Vrijdag*. De regering zal de dokumenten, betreffende de archieven der voormalige Napolitaansche konsulaten aan de Kortes overleggen. De *Epoca* meldt, dat Spanje aan Frankrijk 25 millioen fr. van de schuld van 1823 zal betalen.

Turijn, *Vrijdag*. In de zitting der Kamer van afgevaardigden op heden is de heer *Ricasoli* in eene verdediging getreden van Frankrijk, dat, zeide hij, door zijne niet-interventie een nieuw bewijs geeft van zijn verlangen naar de eenheid van Italië. Door Frankrijk als koningrijk erkend, moet Italië trachten zonder vreemde hulp de bestaande moeijelijkheden te overwinnen. In het binnenland heerscht de toestand, die het onvermijdelijke gevolg is van de omwenteling, die plaats had. Betrekkelijk bestaat er geen voorbeeld van eene revolutie zóó gelukkig als de Italiaansche, daar nergens in het land ernstige onlusten plaats hadden en alles zich bepaalde tot enkele plaatselijke ongeregeldheden. De veiligheid in het land laat zeker nog te wenschen over; maar in de twee laatste jaren zag de regering zich verpligt hare zorgen meer aan politiek dan aan administratief beheer te wijden. De militaire magt van Piemont was onvoldoende om aan de eischen van het oogenblik het hoofd te bieden en de policie van de gevallen goevernementen was te verdorven om er gebruik van te kunnen maken. Men heeft de leemte reeds trachten aan te vullen door de uitbreiding van het kader der karabiniers en door de wijziging van het personeel der hooge ambtenaren. Wat de rooverijen aanbelangt, zij zijn aanvankelijk door *Cialdini* onderdrukt, maar hebben zich later langs de pauselijke grensstreken herhaald. Met Frankrijk is bereids een traktaat gesloten om die rooverijen te keer te gaan. Ten aanzien van het gebeurde met het stadhouderschap van Napels, zeide spreker, dat die het gevolg was van het beginsel om eenheid van het administratief beheer te verwerven; gelijke maatregelen zullen dan ook weldra voor Sicilië genomen worden. De Romeinsche kwestie, zoo vervolgde hij, is nog onbeslist. De transformatie van het pausdom moet door Italië in overeenstemming met Frankrijk tot stand worden gebragt. Geweld — en er kan geen sprake van zijn om geweld te gebruiken — zou dit vraagstuk niet kunnen oplossen. De R. Katholieke wereld moet overtuigd, niet gedwongen worden. Reeds is een ontwerp-voorstel tot eene schikking met den paus aan Frankrijk aangeboden, dat het geenszins afgekeurd, maar verklaard heeft, dat de tijd voor zulk een voorstel thans nog niet daar is. Op grond van een en ander, eischte de heer *Ricasoli*, dat de Kamer zonder omwegen aan het ministerie een votum van vertrouwen of van wantrouwen zou geven.

De min. van oorlog deelde daarna onder anderen mede, dat Italië in Maart zal beschikken over een leger van 300,000 man; voorts over 40,000 man vrijwilligers, waarover men hoopt, dat *Garibaldi* bevel zal voeren, en eindelijk over 120,000 man nationale garden. Er bestaat daarbij overvloed van materieel.

Berlijn, *Vrijdag*. De verkiezing voor leden der Tweede Kamer heeft alhier tot resultaat gehad, dat 8 leden der geavanceerde partij zijn gekozen en 1 lid der oud-liberale partij.

Volgens dépêches uit de provinciën, zijn ook aldaar de verkiezingen ten gunste der geavanceerde en liberale partij uitgevallen. De ministers *von Auerswald*, *v. Heydt* en *Schwerin* behooren onder de gekozenen.

Londen, *Vrijdag*. Uit Nieuw-York meldt men van 23 Nov.: De eerste Amerikaansche regtsgeleerden verklaren de aanhouding van de heeren *Mason* en *Slidell* voor wettig. Niettemin is de publieke opinie zeer ongerust ter zake eener eventuele breuk met Engeland. De minister van oorlog heeft aan den goeverneur van Maine bekend gemaakt, dat er onmiddelijk een officier zal benoemd worden om een rapport op te maken omtrent de verdediging der zeekusten van Maine. De federale troepen zouden bezit genomen hebben van Accomac Northampton op de Oostkust van Virginië. De goeverneur en wetgevende vergadering van Missouri hebben een besluit gestemd ter scheiding van de Unie. De minister van binnenlandsche zaken heeft gedesavoueerd de politiek van oorlog, om den slaven wapenen in handen te geven, verklarende dat zulks niet is de politiek van den president.

De president *Jefferson Davis* heeft aan het kongres der Zuidelijke staten eene boodschap gezonden, hoofdzakelijk strekkende om te konstateren, dat de Noordelijken niet in staat zijn zich op den duur tegen de Zuidelijken te handhaven, en inzonderheid aan te toonen, dat de financiele aangelegenheden dezer laatsten veel beter en hunne strijdkrachten veel sterker zijn geworden sedert den aanvang der vijandelijkheden. Het financieel stelsel der Zuidelijke staten, — zegt hij onder anderen, — werkt uitmuntend en belooft de beste resultaten voor de toekomst, terwijl men niet uit het oog moet verliezen, dat de herstelling der Unie thans eene onmogelijkheid is geworden. Voorts spreekt hij over de arrestatie der heeren *Mason* en *Slidell*, waarbij hij de opmerking maakt, dat de Noordelijke staten daartoe geen regt hadden, daar zij wanneer die arrestatie kon gewettigd worden, even goed het regt konden eischen, van zulke afgevaardigden op zee, aan de Engelsche kust, voor Londen, even als nu aan boord der T r e n t, gevangen te nemen. Hij besluit eindelijk met de verklaring, dat de Zuidelijke staten geene hulp verlangen van de Europesche mogendheden, en aan deze willen bewijzen dat zij de blokkade der Zuidelijke havens als niet effektief beschouwen.

Turijn, *Vrijdag*.

Na *Ricasoli* heeft de min. van justicie zich verdedigd tegen de aanvallen over de justicie, en de indiening van nieuwe algemeene wetboeken toegezegd. — De min. van oorlog gaf te kennen, dat men van het Bourbonsche leger behouden had wat men had kunnen behouden. Het zuidelijk leger, uit vrijwilligers zamengesteld, was van zelf ontbonden, maar de kaders waren bewaard en daarmede kon men gemakkelijk een korps van 40000 man organiseren, vooral als *Garibaldi*, gelijk de regering hoopte, het bevel zou op zich nemen. Het geregeld leger was 262000 man sterk, de ligting zou 9400 opleveren. In Maart zou men 300000 man bijeen hebben. Dat zouden echter geen geoefende soldaten zijn, want dit eischte jaren. Mogt een oorlog voor de onafhankelijkheid uitbreken, dan zou men hulp vinden in de nationale geestdrift. Ook heeft men 120000 man nationale garden, met overvloed van wapenen en ekwipementstukken. — De minister van openbare werken die Napels en Sicilie bezocht heeft, deed een aantal mededeelingen, die met veel genoegen werden aangehoord en van groot belang waren. — De min. van marine heeft de kamer verzekerd, dat de marine dubbel zoo sterk is als de Oostenrijksche.

Garibaldi is vertrokken.

Londen, *heden*, *Zaturdag*.

De *Times* meldt, dat de regering de P e r s i a en de A u s t r a l a s i a n met troepen voor Kanada zal bevrachten.

De *Morn. Post* berigt, dat de M e l b o u r n e met zes batterijen armstrong-kanonnen, wapenen en geschut, en ook andere schepen, eveneens bevracht, naar Kanada gaan.

Uit Nieuw-York wordt van den 23 Nov. gemeld, dat het leger aan de Potomac nog geenerlei bevelen heeft ontvangen, en het niet waarschijnlijk is, dat het daar de winterkwartieren zal betrekken. Te Beaufort zou de katoen weldra voor rekening van de Noordelijke regering binnen gehaald zijn. Er werden aanzienlijke versterkingen gereed gemaakt voor de maritieme expeditie, terwijl bovendien nog twee expeditien op weg zouden gaan.

Parijs, *heden*, *Zaturdag*.

De *Moniteur* bevat een schrijven uit Beyruth, waarin de arrestatie van *Jozef Karan* wordt bevestigd. — *Fuad Pacha* en *Daoud Effendi* schijnen in overeenstemming gehandeld te hebben met de te Beyruth vergaderde kommissarissen, ten einde het in werking komen der nieuwe organisatie van den Libanon te verzekeren.

In het bijvoegsel zal men het verslag der verdere diskussiën van de Tweede Kamer over de begr. van Binnenland vinden. De heeren *Dommer*, *v. Diggelen* en *v. Heiden*, gelijk gister de heeren *Luijben*, *Dirks* en *v. Eck*, verdedigden de regeringspolitiek, terwijl de heeren *Thorbecke* en *Meeussen*, gelijk gister de heeren *Olivier*, *Storm*, *Gevers Deynoot*, *Wasterhof*, *Hugenholtz*, *Dullert* en *v Heukelom*, het kabinet bestreden; de heeren *Hoekwater*, *Lycklama* en *Zuiler*, alhoewel ministerieel gezind, behielden zich hunne stem nog voor.

Gister voerde ook de minister nog het woord; hij beweerde, dat de sleutel der oppositie was, dat men den heer *Thorbecke* aan 't hoofd van 't kabinet wilde hebben, zonder wien enkelen aan geene liberaliteit wilden gelooven, terwijl de heer *Thorbecke* te kennen gaf, dat men te haastig over hem besliste.

Bij de behandeling der artikelen is de uitgaaf voor den sekr. en bediende van de kommissie van de Rijksstatistiek afgestemd, en heeft de min. toen het daarmede in verband staande art. ingetrokken.

— Z. M. heeft eervol ontslag verleend aan mr. *H. Houck*, als prok. bij de arr.-regtb. te Deventer. De heer *Strebel*, hoofd ambtenaar bij de (Duitsche) Rijnspoorweg maatschappij, is door Z M. den koning tot ridder der orde van de Eikenkroon benoemd.

— Eergister heeft ook de Eerste Kamer hare werkzaamheden geopend. Reeds zijn de door de Tweede Kamer goedgekeurde hoofdstukken van de staatsbegrooting bij haar ingezonden. Deze vergadering zal, behalve over de bedoelde begrooting, kunnen beraadslagen over onderwerpen, betreffende den Raad van State, verhooging van reeds goedgekeurde hoofdstukken van begrootingen, het afzonderlijk beheer en de verdeeling van de gelden voor de staats-spoorwegen, en de verhooging der begrooting van het fonds van de domeinen.

— Bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal is ingekomen een adres van landbouwers en dagloonners van Laag-Soeren, tot vrijwaring van hunne onmisbare weilanden bij den aanleg van het kanaal van Apeldoorn naar Dieren.

— Naar wij uit eene goede bron vernemen, heeft de raad van State zich eenparig ten sterkste verklaard tegen de voordragt des ministers van koloniën tot intrekking of wijziging van het gemotiveerd besluit door den goeverneur-generaal van Nederl. Indie tegen den heer *Bekking*, zoo als bekend is, genomen. *Amst. Ct.*

— Het *N. Dagbl.* deelt mede, dat mr. *Loudon* in 1846 volgens den goev.-generaal verleende bevoegdheid 't radikaal van ambtenaar 1. kl. werd aangeboden, zonder dat hij te Delft had gestudeerd. De heer *Loudon* bedankte, hij associeerde zich liever met adv. *Cremer*, ter uitoefening der advokatie en exploitatie eener suikeronderneming. In 1848 wenschte de heer *L.* het radikaal te erlangen, en werd daartoe voorgedragen; maar de aanvraag werd door den minister van koloniën afgeslagen. Men kwam op de zaak terug, met berigt, dat er behoefte was aan regterlijke ambtenaren, terwijl men intusschen den heer *L.* in 's lands dienst had geplaatst als amanuensis der kommissie voor de wettelijke verordeningen voor de buitenbezittingen. Ditmaal werd het motief eener bevoorregting gegrond geacht; doch de heer *L.* werd niet bij de regterl. magt geplaatst, maar als Referendaris der Algemeene Sekretarie. Er werd dus luchtig omgesprongen met de noodzakelijkheid van het radikaal te Delft te verkrijgen.

Zijn de bovengenoemde gegevens waar, we hopen, dat de heer *Loudon*, zelf het kind der fortuin door *begunstiging*, in zijn verleden grond zal vinden, niet om anderen tegen regt in, gunsten te laten verleenen, maar om het stelsel van gunsten, dat in deze wereld nooit geheel kan wegvallen, althans een weinig te helpen bestrijden.

*— Bij 't opnemen van dezen tweeden brief herinneren wij, dat, als wij enkele handelingen van den minister van binnenl. zaken moesten afkeuren en ons niet konden vereenigen met de verhoogde uitgaven van zijne begrooting, wij de afstemming van de begrooting van binnenland vooral daarom wenschten, om eene ontbinding der Kamer te verkrijgen, en door nieuwe verkiezingen, nieuw bloed, nieuwe levenskracht in de Tweede Kamer. Eerst in 1862 zou de gewone gedeeltelijke aftreding plaats hebben der Vertegenwoordigers; en tot zoolang schijnt deze Kamer niet meer geschikt, om de landsbelangen voldoende te behartigen; de onderstaande brief doet het op nieuw uitkomen, hoe de partijen uiteengerukt zijn, tot zelfs die van den uitstekenden Deventer afgevaardigde, die zoolang de tucht onder zijne mannen had weten te handhaven. Intusschen meldt de geachte schrijver, dat baron *v. Heemstra* wil aftreden, wat de uitslag der stemming over zijne begrooting ook zij. Zal daardoor deze Kamer aanblijven. Wij zouden die aftreding dubbel betreuren. Er moet een eind komen aan het weinig beduidend gekibbel tusschen regering en vertegenwoordiging, aan den toestand van *malaise*, die op alles verderfelijk drukt, en dat kan niet dan door eene ontbinding der Kamer, die wij noodig achten, zoowel wanneer de begrooting van Binnenl. wordt verworpen, als wanneer die nog, na voldoende inlichtingen omtrent de ongelukige Delftsche zaak, met enkele wijzigingen mogt worden aangenomen:

's Hage, 5 December:

»Men heeft dikwerf in den laatsten tijd van »politieke demoralisatie" gesproken. Wat hiervan zij, dit is zeker, dat eene ongeloofelijke verwarring van denkbeelden bestaat. De algemeene beraadslagingen over de staatsbegrooting geven hiervan meer dan een treffend bewijs.

»De aftreding van den min. van buitenl. zaken, die door zijne antecedenten eene bijzonder liberale kleur aan het kabinet moest geven, is enkel door de partij betreurd, die zich de bij uitstek behoudende noemt. Leden, die hun wantrouwen jegens de regering te kennen gaven, verklaarden meerdere hoofdstukken te zullen aannemen. De heer *Thorbecke* daarentegen verklaarde het meeste vertrouwen in dezen min. van kolonien te stellen, maar zijne begrooting te zullen afstemmen. Door leden die tot de ultra-konservatieve partij behooren, werd eene overlegging van geheime tusschen den koning en zijne ministers gewisselde stukken geëischt, die, ware ze door een liberaal lid gevraagd, zeker als een inbreuk op de regten der kroon zou zijn voorgesteld. In het kamp der ultra-liberalen heerschte verdeeldheid. Hetzelfde verschijnsel werd bij de behoudende partij aangetroffen en de graaf *van Zuylen*, die het II. hoofdstuk wilde afstemmen, om een blijk van wantrouwen in de regering te geven, werd door zijne politieke vrienden verlaten. Er bestaat onzekerheid niet alleen omtrent hetgeen de Kamer wil, maar ook omtrent de rigting der verschillende partijen in de Kamer.

»Hoe uit dien chaos te geraken? En welk middel is er, om aan die onzekerheid een einde te maken? Voor de kracht der regering, voor de waardigheid der Kamer is het dringend noodig, dat men zich eindelijk duidelijk verklare, dat men uitspreke. Het meest eenvoudige middel is op het einde der algemeene diskussien door den heer *v. Eck* aangegeven. Aan degenen, die wantrouwen in de regering te kennen gaven, werd door dezen afgevaardigde aangeraden een votum van wantrouwen voor te stellen. Hiermede zou op konstitutionnele wijze beslist zijn, of dit kabinet nog verder aan de regering kon blijven al dan niet.

»Het eenvoudigste middel is echter niet altijd het doelmatigste. Omwegen brengen dikwerf zekerder tot het doel dan de regte weg. Hoewel dan ook het voornemen bij eenige leden schijnt bestaan te hebben om zoodanige motie voor te stellen, zagen zij er later van af. De partij van den heer *Thorbecke*, zoo vreesde men, zou tot het aannemen van zulk een voorstel niet medewerken en de magteloosheid der ultra-konservatieve oppositie alsdan blijken. De heer *Thorbecke* verstaat beter dan zijne nieuwe bondgenooten de parlementaire taktiek. Hij begrijpt, dat het hoofdstuk van binnenl. zaken én om den persoon van den minister én om de verhooging van het eindcijfer én om het gebeurde met de loterijzaal en met de Delftsche Akademie de zwakke zijde is. Daarop moet alzoo de meest geduchte aanval gerigt worden. De verwerping van hoofdstuk V is het middel, de aftreding van het geheele kabinet, het doel der onnatuurlijke koalitie, tusschen ultra-liberalen en ultra-konservatieven aangegaan.

»En wat dan? Zal men moeten overgaan tot eene ontbinding der Kamer? Deze weg wordt van van meer dan eene zijde aanbevolen. Of wel zal de kroon moeten kiezen tusschen den heer *Thorbecke* en den baron *van Hall*? Het mag betwijfeld worden of een van beiden thans in de staten generaal wel genoegzamen steun zoude vinden.

»In andere konstitutionnele landen weet de oppositie wat zij wil. In Engeland zal de oppositie de regering nooit tot aftreding noodzaken, tenzij ze overtuigd is genoegzame kracht te bezitten, om zelve het bewind te voeren; zoo lang zij daarentegen dat bewustzijn mist, bestrijdt zij de regering, oefent zij het regt van beoordeeling der regeringsdaden op scherpe wijze uit, maar maakt het regeren niet onmogelijk. Hoe is het nu hier met de oppositie gelegen? Zij bestaat, dit is ieder duidelijk, uit een deel der uiterst behoudende partij en een deel der ultra-liberalen. Heeft nu de heer *Thorbecke* zich verbonden, om gezamenlijk met den graaf *van Zuylen* en diens vrienden de vruchten eener overwinning op het ministerie te plukken? Of wel worden deze laatsten door den bekwamen leider der liberale oppositie slechts als een middel gebruikt, om dit kabinet te doen vallen?

»De heer *van Heemstra*, wie zal het niet erkennen, heeft én door de verbouwing van de loterijzaal én vooral door de zaak der Delftsche akademie velen in den lande niet ten onregte tegen zich ingenomen. Maar men mag vragen: zijn dat geen punten, waardoor de Kamer door eene interpellatie in eene motie van orde hare afkeuring zou kunnen te kennen geven? En is de Delftsche zaak wel van genoegzaam gewigt, om op dien grond het geheele kabinet omver te stooten?

»Deze opmerkingen onderwerpen wij aan het oordeel dier leden van de Kamer, welke, hoezeer vertrouwen stellende op het tegenwoordige ministerie, evenwel meenen de begrooting van Binnenl. zaken om redenen in die begrooting gelegen te moeten afstemmen. Er zijn oogenblikken, waarop de volksvertegenwoordiger zich op een hooger standpunt moet plaatsen dan op dat der beoordeeling van daden eens bijzonderen ministers, oogenblikken, waarop men in het belang van het vaderland over bijzondere bezwaren heen moet stappen, om eene regering te steunen, met wier algemeene rigting men zich wel vereenigen kan. Het is daarenboven bekend, dat het tegenwoordige hoofd van het departement van Binnenl. zaken, al wordt zijne begrooting aangenomen, weldra aftreden zal. Geen bezwaar dus hoegenaamd bestaat om zijn budget van een hooger politiek standpunt te beoordeelen."

— Bij de direktie der marine te Vlissingen is order ontvangen om voor de dienst in gereedheid te brengen het stoomfregat Adolf Hertog van Nassau tegen 1 April en de stoomkorvet Medusa tegen Mei a. s.

— Met zekerheid kunnen wij melden, dat het door de meeste dagbladen medegedeeld berigt, zou Z. M. besloten hebben, den duur van den kursus der adelborsten bij 't K. Inst. voor de Marine te Willemsoord, met een jaar te verlengen, en den ouderdom der adspiranten met een jaar te verhoogen, van allen grond is ontbloot *Held. en N. Diep. Ct.*

— Men verneemt, dat in de laatste dagen de overwegingen met den heer *J. G. Jäger*, omtrent de koncessie voor de doorgraving van Holland op zijn smalst, zeer gevorderd zijn, zoodat de bepaalde verleening van die koncessie binnen kort kan worden te gemoet gezien.

— De levering van houtwaren voor de spoorwegen is in verschillende perceelen aangenomen door de heeren *Eindhoven* te Zwolle, *Fontein* & *Tjallingii* te Harlingen, *v. Gelder* te Amsterdam, *Maertens* te Brugge, *Stam* te 's Hage, *Focke* & *Sohn* te Bremen en *Hülsberg* te Lippstadt, terwijl de levering van spoorstaven is aangenomen door de heeren *Guest* te Londen, *John Cockerill* te Seraing en *Cambier* te Vorlanwelz.

— Het besluit van den Haarlemschen gemeenteraad, om jhr. *Salvador* niet als lid toe te laten, is daarop gemotiveerd, dat hij tijdens zijne verkiezing ontzet was van eenige zijner burgerschapsregten, dus niet aan de vereischen voldeed om lid van den raad te kunnen zijn, en uit die onbenoembaarheid volgt, dat hij thans niet kan worden toegelaten als lid van den raad De heer *Salvador* heeft zijne bezwaren tegen deze beslissing aan Gedep. Staten ingediend.

— In Limburg is als kand.notaris toegelaten de heer *Roersch*. — In Gelderland verkreeg van de 1 sollicitanten slechts één den rang.

*— Gister avond herdacht de afdeeling der Vereeniging van het Metalen-Kruis alhier den geboortedag van *Willem II*, den onvergetelijken aanvoerder van 1830 en 1831. Het korps officieren der dd. schutterij was tot de viering uitgenoodigd; de muziek der artillerie voerde eenige nette muziekstukken uit, terwijl menige opgewonden toast getuigde van den steeds wakkeren geest der metalen-Kruis-ridders.

— Gister, 6 December, den verjaardag van wijlen Z. M. koning *Willem II*, is weder door twee welgekleede vrouwen op het voetstuk van het standbeeld op het Buitenhof te 's Hage, een zeer schoone bloemenkrans nedergelegd.

— Te Middelburg is tot predikant beroepen Ds. *Nonhebel*, pred. te Vaassen.

— Morgen ochtend zal de predikbeurt in de Wale-kerk worden waargenomen door den heer *Réville*, pred. te Rotterdam, en bij de Doopsgezinden door den heer *P. van der Goot*, pred. te Amsterdam. Maandag avond ½ 8 ure zal de bidstond der Utrechtsche zendings-vereeniging in de Jakobi-kerk gehouden worden door ds. *van den Ham*.

*— Uit de Dedemsvaart schrijft men ons: Doordien er dit jaar meer turf gestoken en gebaggerd is dan in het vorige jaar en die ook beter droog geworden is, zijn de prijzen ook minder. Men noteert lange gegraven turf beste kwaliteit *f* 3; *f* 4 à *f* 5 per 1000; mindere soort *f* 2.50 à *f*; korte of baggerturf *f* 2.50 a *f* 3.50 per 1000; terwijl te Hardenberg de korte turf, die echter beter van kwaliteit is, wordt verkocht à *f* 3.50.

— Door de stadswerklieden te Leeuwarden werden eergister bij het rooijen van een boom gouden voorwerpen gevonden, afkomstig van een diefstal 10 jaren geleden gepleegd.

— Zekere *V.* te Staphorst, is door het kantongeregt te Zwolle, wegens het zingen op den openbaren weg zonder vergunning van den burgemeester zijner woonplaats, veroordeeld in eene geldboete van *f* 3, of bij wanbetaling tot gevangenis van 1 dag.

— De heer mr. *J. P. Amersfoordt*, eigenaar van »de Badhoeve" te Haarlemmermeer, wiens pogingen, om de prachtige boerderijen der Engelschen in ons land na te volgen, algemeen bekend zijn, heeft aan de landhuishoudkundige school te Groningen een zaaiwerktuig met lepeltoestel, dat geschikt is, om zoowel alleen granen, als ook tegelijk kunstmeststoffen in 4, 5 of 6 rijen uit te zaaijen, en door één paard getrokken kan worden, ten geschenke gezonden.

WATERHOOGTE.

Arnhem 6 *Dec.* 2.51 El + AP., 9.46. Gev. 19 d.
Rijnhoogte te Keulen 6 Dec. 9 v. 6 d.

…, 5 Dec. Binnen: **Waalstroom**, kapt …, van Soerabaya.

…OUWERSHAVEN, 5 Dec. Binnen: **5 Vrienden**, *Johan*, van Samarang naar Rotterdam.

Vervolg van het Bijvoegsel.

…ing in bescherming, wier behoud hij als wen… bleef beschouwen, en werd dit artikel in …ning gebragt en daarbij met 56 tegen 13 …men verworpen.

…óór hebben gestemd de heeren Dirks, Delprat, …er v. Poldersveldt, v. Eck, v. Goltstein, …y, Gevers Deynoot, Kien, Hoekwater, Id…, v. Voorthuyzen, Meylink en Cool.

… gevolge van deze stemming, verklaarde de … van binnenl. zaken dat art. 61 betreffende de … en verblijfkosten vervallen moest. Daarna …den de artt. 62 tot 68 der 5. afdeeling achter…olgens goedgekeurd.

…erna werd de algemeene beraadslaging geopend … de VI. afdeeling (waterstaat en publieke wer…) De heer *Reinders* daarbij het woord voeren… …agt bij deze gelegenheid de geschiedenis van …eigendomsregt der Ommelanderkas op op nieuw …prake.

…e verdere beraadslagingen werden bepaald op den …enden dag, des voormiddags ten elf ure.

PETERSBURG, 27 November.

Vijf professoren der regtsgeleerde fakulteit hebben … ontslag ingediend.

Het onderzoek tegen de studenten, die te Kroon… worden gevangen gehouden, is afgeloopen en …kommissie heeft gekonkludeerd tot eenige dagen …est. Het voorloopig arrest heeft intusschen twee …anden geduurd. — Aan de maarschalken van adel … door den minister van binnenl. zaken eene cirku… …gerigt, waarin hij hen uitnoodigt de van de …demie verbannen studenten uit de administratiën … nieuwe gemeenten, waarin zij geplaatst mog… zijn, te verwijderen. — *Mikhailoff* is tot zesja… …dwangarbeid veroordeeld. Het vonnis is echter …niet door den keizer bekrachtigd.

TURIJN, 3 December.

De koning van Italië heeft den commendatore …oncompagni aangesteld om den prins van Piemont … troonopvolger, in het konstitutioneele regt te …derwijzen. *Mancini*, advokaat en afgevaardigde in … Parlement, onderwijst hem in het volkenregt. … roemt de bevattelijkheid en den ijver van … prins, die nu 17 en een half jaar is, en dus …edig meerderjarig wordt. Zijn broeder *Amadeus* …tog van Aosta, is 16 jaar oud, levendig van …d, en in het bezit van buitengewone talenten. … jongste zoon *Odo*, hertog van Montferrat, …eft in zijne jeugd veel geleden, maar begint nu …er voorspoedig op te groeijen. Hij houdt ge…onlijk te Genua verblijf en wordt voor de zee…enst opgeleid. De eenige ongehuwde prinses, die … ook nog bij haar vader is, *Maria Pia*, is …n slank, bevallig meisje van 14 jaar.

De opera de Hugenooten, die zoolang door de …nsuur uit de pauselijke staten is geweerd, is …delijk onlangs met veel zorg te Bologna opge…erd, onder direktie van den ridder *Mariani*.

WEENEN, 4 December.

Het geschil tusschen de heeren *v. Plener* en *v. Schmerling* is daarmede geëindigd, dat bepaald …loten is, het budget aan den rijksraad voor te …gen.

De opstand in de Slawische provinciën heeft op …re na niet die beteekenis, welke men er aan heeft …illen toeschrijven, en iemand, die de bevolking …nt, zou lagchen, als hij hoorde beweren dat het …ar om iets hoogers te doen was dan zich te ver…ken. Er heerscht onder het gezag der Christen…hoofden nog veel grooter knevelarij dan ooit onder …ig Turksch gezag plaats vond en met den op…and is het den hoofden slechts om magt, de massa …leen om geld, om graan, schapen en wapenen … doen; maar van politieke instellingen hebben zij …et het minste begrip. De opstand zal dan ook van …elf uitdooven als geen hulp uit Servië of Monte…gro komt.

Onder een ontzaggelijken toevloed van belangstel…nden, heeft de student *Dousios* den 28 November, …er zake van poging tot koningsmoord voor het …of van assises te Athene teregt gestaan. De uitslag …an de overwegingen zijner regters was — gelijk …ouwens te denken viel — dat hij ter dood werd …eroordeeld.

Omtrent het gebeurde in de Suttorina verneemt …en, dat het in overeenstemming met den Turk…schen opperbevelhebber heeft plaats gevonden. Te Konstantinopel had men er niets tegen, maar het …eed daar toch genoegen, dat zelfs de schijn eener …zonderlijke interventie tot reklames op grond van …et verdrag van 1856 aanleiding gegeven had.

BERLIJN, 5 December.

De National Verein heeft heden aan het ministerie …n marine *f* 20,000 voor de vloot toegezonden.

De *N. Pr. Ztg.* deelt mede, dat de koning den …g voor de krooning bepaald geweigerd heeft de …oon op te zetten, ten einde men zou kunnen …en hoeveel zij van binnen moest worden opgevuld … pas te zijn. Men moest, zeide hij, dan maar …maat aan zijn muts of helm nemen, zijn hoofd mogt en zou de kroon niet dragen voor hij haar met dat doel van het altaar des Heeren nam.

Uit Zurich wordt gemeld, dat de regering van dit kanton besloten heeft, aan den grooten raad een voorstel omtrent de regten der Israëlieten te doen, volgens hetwelk de tot nu toe bestaande beperkende bepalingen, ten aanzien van hunne nederzetting en hun verkeer, zouden worden opgeheven en zij in dit opzigt gelijke regten met de belijders der Christelijke godsdienst zouden genieten.

Bij herhaling is in brieven uit St. Petersburg gewag gemaakt van een ontwerp, tot instelling van een raad van ministers. Het *Journal de St. Petersbourg* van den 17/29 Nov. bevat thans eene Keizerlijke ordonnantie, waarbij zoodanige raad wordt ingesteld, met regeling tevens zijner attributen.

LONDEN, 5 December.

Lord *Russell* heeft aan ons kabinet mededeeling gedaan van de aan lord *Lyons* gezonden depêches.

De depêches van het Zuiden der Unie, die hier zijn aangekomen, zijn door mevrouw *Slidell* bewaard. Zij had ze onder haar krinoline.

De *Times* gewaagt van een in de handelswereld alhier geopperd plan, om tot eene vreedzame beslechting van het verschil met de Ver. Staten te geraken. Er zou namelijk door het goevernement der Unie verschooning worden gevraagd voor de onwettigheid, door kapitein *Wilkes* gepleegd, door zichzelven tot regter in volle zee op te werpen, en vervolgens zou door een regelmatig gevestigd hof van zeeprijzen worden uitgemaakt of de heeren *Mason* en *Slidell* met oorlogskontrabande gelijk te stellen waren, en dus al of niet uitgeleverd moeten worden.

De *Times* geeft de sterkte der Amerikaansche zeemagt op als volgt: 10 linieschepen 872 stukken geschut; 10 fregatten, met 500; 20 sloepen met 404; 3 brikken, met 16; 3 proviand schepen, met 7; 6 schroeffregatten met 222; 9 1e kl. stoomschroefsloepen met 109; 3 andere dito met 35; 8 2. kl. stoom-schroefsloepen, met 41; 1 ander dito met 4; 4 3. kl. stoom-schroefbooten, met 23; 4 andere dito, met 8; 3 stoomslepers, met 12. Te zamen 2253 vuurmonden. Sedert heeft het bewind te Washington nog 100 schepen op de lijst gesteld, doch deze zijn, naar men verneemt, meestal koopvaardijschepen, die met een paar ligte stukken geschut voorzien zullen worden.

Volgens de Nieuw-Yorksche bladen, is kapitein *Wilkes*, de kommodore *Charles Wilkes*, die in 1838 eene Amerik. Noordpool-expeditie aangevoerd en hier te lande vele vrienden heeft.

Bij de admiraliteit geven zich zeelieden in menigte aan, zelfs officieren, die zeer hooge betrekkingen aan de marine-werven bekleeden. Zaturdag waren reeds 8000 ingeschreven.

De kommissarissen der aanstaande wereld-tentoonstelling te Londen, hebben de buffetten in het gebouw, verpacht aan twee firma's. De Londen-Liverpoolsche firma *Morrish* en *Sanders* zal de ververschingen leveren in het oostelijk gedeelte, de Engelsch-Fransche firma *Martin* en *Beillard* in het westelijke. Men verzekert dat iedere firma meer dan 30,000 pond sterling (*f* 360,000) betaalt.

De heer *Bright* heeft op een feestmaal te Manchester, hem aangeboden, over de hangende kwestie met Amerika gesproken en gezegd, dat alleen laster en misverstand van de ergste soort een oorlog zou kunnen doen ontstaan tusschen twee volken, die door zoo naauw sluitende banden aan elkander gehecht zijn, als Engeland en Amerika.

Uit Nieuw-York heeft men het berigt, dat de Engelsche stoomboot **Fingal** door de N.-Amerikanen is genomen en te Key-West is opgebragt. De kapitein deed voorkomen alsof hij een Eng. oorlogsboot kommandeerde, en wilde geen onderzoek gedoogen. Intusschen vond men in het schip 11,341 geweren, 400,000 patronen, 500 sabels, 7 vaten kogels, 4 kanonnen, sabelriemen, enz. voor Z.-Amerika bestemd.

— 7 *Dec.* Gec. 90; Peru 4½ pCt. —, 3 pCt. —, Venez. 3 pCt. 20¼; 1 pCt. —; Port. 3 pCt. —; Sp. 3 pCt. —, 2 pCt. —; Russ. 4½ pCt. —; 5 pCt. —; Sard. 5 pCt. —.

PARIJS, 5 December.

De heer *Thouvenel* zal, zegt men, aan de Ital. regering te kennen geven, dat de Fransche bezetting van Rome alle maatregelen zal nemen om nieuwe invallen van roovers in het Napolitaansche te beletten.

De *Morning Post* heeft voor een paar dagen verklaard, dat de politiek over de zaak der **Trent** uitgeput is. Hiertegen komt het *Journ. des Débats* op. Indien de polemiek, zegt het blad, uitgeput is voor de Engelsche regering, die den knoop op eigen risiko en gevaar in 24 uren heeft doorgehakt, dan is het er nog verre af, dat die polemiek voor de openbare opinie in Europa en zelfs in Engeland uitgeput zou zijn. De kwestie van volkenregt, die het hier geldt, is allezins vatbaar voor diskussie. Wel verre dus dat de diskussie is uitgeput, is ze naauwelijks geopend, en aan de Eng. bladen kan niet het regt toegekend worden haar te stuiten. Het *J. d. Déb.* vereenigt zich voorts met een der Parijsche korrespondenten van de *Ind. Belge*, die gezegd heeft, dat de Eng. regering in de eerste opwelling toegegeven heeft aan de pressie van dat gedeelte des volks, dat in de katoennijverheid zijn bestaan vindt; en nu wil men nog zeggen dat juist de president *Lincoln* de slaaf is der volksmenigte! Maar men moet zich niet verwonderen, wanneer men in Engeland eene reaktie ziet opkomen tegen de vervoering van den hartstogt; de reaktie van het godsdienstig gedeelte der natie, van dat gedeelte, waaraan de slavernij als eene misdaad tegen de borst stuit. Want wanneer Engeland het Noorden den oorlog aandoet, dan zal het zijn godsdienstig gevoel en zijne beginselen omtrent de emancipatie der slaven op eene in 't oog loopende wijze verloochenen.

De *Gazette des Tribunaux* beschouwt heden mede de zaak van de **Trent**. Het blad zegt, dat zoo de kommissarissen al oorlogskontrabande waren, zij niet hadden mogen worden opgeligt, daar zelfs kontrabande van één onzijdige haven naar de andere mag vervoerd worden. Mogt in enkele gevallen hierop uitzondering gemaakt zijn, dan was het waar bedrog gebezigd werd, en men kontrabande aan den vijand zocht te doen toekomen. Het blad behandelt hierna ten overvloede de vraag, of de afgevaardigden kontrabande waren. Volgens de bestaande verdragen en het daarop gegrond regt, mogen burgers van oorlogvoerende partijen, zoo lang zij onder onzijdige vlag zijn, niet gevangen genomen worden. In de meeste verdragen ten deze, waarvan een aantal door de Vereenigde Staten onderteekend is, komt voor, dat de oorlogvoerenden hunne wederzijdsche onderdanen onder onzijdige vlag slechts in zooverre mogen gevangen nemen, als zij zijn oorlogslieden in dienst van den vijand. Dit dus is eene uitzondering op den regel, dat alle onderdanen zich vrijelijk bewegen, en die uitzondering strekt zich dus niet verder uit, dan voor wie zij is vastgesteld, en dus niet tot afgevaardigden. — Het Noorden echter beschouwt de Zuidelijke staten als opgestane staten. Het zou evenwel de regten der onzijdigheid schenden, zoo het de onzijdigen wilde beletten hunne betrekkingen met die staten voort te zetten, want de onzijdigen hebben het regt hunne betrekkingen met beide oorlogvoerende partijen voort te zetten, mits zij zich niet met den oorlog bemoeijen. Zijn echter de Zuidelijken rebellen, dan had *Lincoln* langs diplomatischen weg hunne uitlevering mogen verzoeken, maar hij had ze niet mogen laten opligten.

Met het oog op de Engelsch-Amerikaansche kwestie is de katoen op de markt te Havre gedaald.

De *Monit.* zal eerstdaags een verslag van den heer *Fould* over den geldelijken toestand van Parijs mededeelen, dat, naar men verzekert, zeer ongunstig luidt.

De overname van artikelen uit de dagbladen *Gazette d' Italie*, *Globe*, *Star*, *Evening Standard*, *Express*, *Bund*, *Börsenhalle*, *Kreuzzeitung*, enz. is heden verboden.

Men zegt, dat de heer *Mirès*, nog voor de behandeling zijner zaak voor het hof van kassatie, zal worden overgebragt naar een geneeskundig gesticht.

In Normandië zijn tegenwoordig de missen als anderzins dol goedkoop — door de konkurrentie natuurlijk onder de bevolking, worden strooibiljetjes verspreid »In naam der zeer heilige Maagd," en daarin worden aangeboden voor den geringen prijs van 50 centimes, morgen- en avondgebeden voor het heil van de zielen der betaald hebbende personen, onverschillig of ze dood zijn of levend, eene mis iederen Zaturdag, ten eeuwigen dage! en jaarlijks een plegtige lijkdienst! dit laatste waarschijnlijk alleen voor de dooden. Hij die 10 inschrijvingen neemt of 25 oploopt, deelt met zijn gezin in die voordeelen, en neemt men 50 of loopt men 100 op, dan krijgt men bovendien ten eeuwigen dage eene mis, ieder zondag der Mariamaand en elken feestdag der heilige maagd. Hoe kunnen de menschen 't er voor doen!

In België bieden de pastoors de missen openlijk voor drie centimes het stuk te koop, mits men er 1000 te gelijk neemt en ze kontant betaalt.

De dagbladen bevatten eene oproeping van een oud ambtenaar, die, geheel verarmd, door den plotseling achter elkaar gevolgden dood van de vrouw en de kinderen zijns broeders en dien broeder zelven eene aanzienlijke erfenis heeft bekomen en thans een werkman zoekt, die hem, twee jaren geleden, toen hij bijna van honger was omgekomen, op een goed middagmaal onthaalde, en hem nog eene geldsom toegaf. De oud ambtenaar wil op zijne beurt den werkman van zijn overvloed doen deelen.

Te Port au Prince op Haïti komen tegenwoordig vele schepen met negers uit Nieuw-York aan. De Haïtiaansche regering heeft in laatstgenoemde plaats tot aanwerving dezer immigranten, een bureau opgerigt. De negers, die in de Unie als paria's leven, worden op Haïti goed ontvangen en krijgen daar gelijke regten met de overige burgers en dadelijk vijf bunders land in eigendom. De katoenteelt zal bij deze immigratie veel winnen.

Volgens de Madridsche *Epoca*, heeft de nieuwe koning van Portugal te kennen gegeven, dat hij in het huwelijk zal treden met de prinses van Hohenzollern. Zijn broeder de thans overleden koning, was ook gehuwd met eene prinses van genoemd vorstelijk huis.

ADVERTENTIËN.

*** Ondertrouwd:
F. W. SCHEEFER
en
J. CHRISTAN.
4 December 1861.

JAVA-COMITÉ.

1ste lezing over Java.

*** op Dingsdag 10 December, des avonds ten acht ure, in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen. De leden hebben vrijen toegang en het regt om twee personen te introduceren.

FAILLISSEMENT.

*** Bij vonnis van de Arrondissements Regtbank te Utrecht van den zesden dezer maand, is de te Utrecht wonende Sigarenfabrikant JACOBUS REGINUS OOSTVEEN, dewelke ook voerde de firma *Kuiper en Oostveen*, verklaard te zijn in staat van faillissement, ingegaan op den vijfden dezer: zijnde tot Regter Commissaris benoemd de Edel Achtbare Heer Mr. E. A. SANDBRINK en tot Curator de ondergeteekende.

Utrecht, M. DE KOCK,
7 December 1861. Advokaat.

*** Men zal op Zaturdag, den 14. December 1861, des namiddags ten 5 ure precies, in het Lokaal van Verkooping, achter St. Pieter te Utrecht, in het openbaar verkoopen:

Een HEERENHUIS, waarin 11 groote en kleine Kamers, 2 Keukens, Zolder, Kelder, enz. voorts 2 WONINGEN, een stuk GROND, waarop de grondslagen van een' Molen, en een gedeelte WATER; in alles groot 23 R. 46 E., staande en liggende te Utrecht in Catharijne aan den Leidschen Rijn. Te aanvaarden het Huis 1 Mei en overigens 1 Januarij 1862.

Breeder bij aanplakbilletten omschreven, te bezigtigen als daarbij is vermeld, en nader onderrigt te bekomen ten Kantore van den Notaris DWARS.

Openbare Verkooping
te OUDEWATER.

*** De Notaris J. G BROUWER NIJHOFF, te Haastrecht, zal op Dingsdag den 17en December 1861, des namiddags 4½ ure, in het koffijhuis *de Roos* te OUDEWATER veilen en verkoopen:

Een goed ingerigt WOONHUIS en TUIN, en nog ZES kleine HUIZEN, allen te Oudewater; alsmede zeven Bunders, 32 Roeden, 22 Ellen *allerbest* WEI- en HOOILAND, gelegen in de gemeente Hoenkoop, en wel 3 Bunders, 66 Roeden, 92 Ellen op Dijkveld, in de onmiddelijke nabijheid van Oudewater, alles in perceelen; breeder bij biljetten vermeld, welke op franco aanvraag zijn te verkrijgen ten kantore van voormelden Notaris.

Winter Aardappelen.

*** Puik **Beijersche** *(Geele)* à *f* 4,50 het mud,
0,35 de 7 kop

Puik **Beijersche** *(Roode)*	à *f* 5,—	0,38	»	»
» **Engelsche** *London*	à - 5,50	0,40	»	»
» **Schotsche**	à - 6,—	0,42	»	»
» **Hull**	à - 6,50	0,44	»	»
» **Fransche** *Roodkeenen*	à - 6,—	0,45	»	»
» **Zeeuwsche**	à - 7,—	0,50	»	»

Ontvangen eene partij **puike Bilbao Castanjes** voor HH. winkeliers per baal verkrijgbaar.

De kelder aan de Massegastrap zal voortaan dagelijks geopend zijn, van des voormiddags 8½ uur tot namiddags 4 ure, en Zaturdag van 8 tot 1 en van 3 tot 9 ure.

Koninklijk Geoctroyeerde

TURF

uit de Fabriek van **L. ENTHOVEN en Co.**, gevestigd te Hillegersberg bij Rotterdam.

Deze TURF is uitmuntend geschikt voor huisselijk gebruik, daar dezelve **zwaar, hard en vast** zijnde zonder de *minste walm, reuk of rook*, viermaal langer duurt en 300 procent meer hitte van zich afgeeft dan gewone Turf. Men gelieve wel op te letten dat deze **Fabriek** de eerste in ons land was en het gebruik zal leeren hoe ze boven andere dergelijke te prefereren is.

Prijs *f* 2.— het mud vrij aan huis.
Mede per ½ en ¼ mud verkrijgbaar.

D. A. DU MOSCH,
Oudkerkhof, F. 4.
Hoofdagent voor de provincie Utrecht.

Groote Spaansche Castanjes,

*** uitgezochte, zonder rot of wormsteek, à 9 en 11 cts. de 5 ons bij
Jeruzalemsteeg. H. A. DE LIEFDE Hz.

STOOM-MEELFABRIEK
te ARNHEM.
DE WAAL & Co.

Dépôts van **Tarwe-** en gezondheids **Roggebloem**
L. J. L. van Haarlem, Vreeburg.
M. Melder, Oude Gracht.
F. P. v. d. Wurff, Wittevr. straat.
Lohrman, Oude Gracht.

Gez. Roggebl. in dubbele pakjes à 28 Cts.
» » enkele » à 14 »
Tarwebl. in pakjes met Etiketten
1 kilo à 26 Cts., ½ kilo à 14 Cts.

De Gezondheids *Roggebloem* is *voedend, versterkend*, een middel tegen *borstziekten, hoest, teering* en *Maaglijden*.

DERMAGÈNE,
tegen WINTERHANDEN, RUWE HUID, enz.

gefabriceerd door
SANDERS & COMP.
Fabriekanten van Toiletzeepen & Parfumerien te Leyden.

*** De verrassende uitkomsten, welke de aanwending der Dermagène bereids heeft opgeleverd, hebben haar de eerste plaats verworven onder alle praeparaten welke tot dusverre ter genezing of voorkoming van ruwe huid, springende handen, vorstbuilen, kloven, enz. zijn aangeprezen.

Prijs met gebruiksaanwijziging 40 cents per flacon.

Verkrijgbaar voor Utrecht bij L. J R. BOSCH.

*** De **Wed. MULDER** maakt Stadgenooten bekend, dat men ten alle haar **Poffertjes** kan bekomen, en ook kan laten bezorgen. Zij belooft eene Pr Zindelijke Bediening; de prijs is **vijftie de twee dozijn.** Adres Buiten Cathar den Kant van het Leijdsche Veerhuis, N

TABAK

*** **Men verlangt**, zoo spoedig mog BEDIENDE, niet beneden de 16 jaren ou eenigen tijd in genoemd vak werkzaam goede getuigenis kunnen overleggen en fatsoenlijke familie zijn, zullen alleen in aa komen. Ares franco lett. B. bureau dezer

*** De Pillen en Zalf van Holloway. G oordeel. Het groote vermogen der geneesmid Holloway is gedurende de laatste vijf en twi erkend geworden. Men heeft bevonden, dat zij zijn om de vaste en vloeibare deelen, waaruit he is zamengesteld, te zuiveren; om den aard der behoorende tot ieder ligchaams-orgaan te regel spijsvertering te bevorderen en om het zenu versterken. Zij zijn zamengesteld uit den fijnste zonder inmenging van eenige minerale of giftige digheid, bij gevolg kan het gebruik van Hollo neesmiddelen hoewel zij wonderbaarlijk op de king der kwalen werken, nimmer nadeelig we niet op het zwakste gestel.

Geen ordelijk huishouden moet verstoken b dit kostelijke huismiddel, vooral in de jaargetijd het bloed hoofdzakelijk zuivering noodig heeft.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen Doosjes pillen à *f* 0,80, *f* 185, *f* 3,00, *f* 6,75, *f* 20,50. Potjes Zalf à 0,50, *f* 1,85, *f* 3,00, *f* 13,8

Zijn op franco aanvragen à contant te be L. J. GROOTENDORST, te Utrecht; bij G. C. T ROEMER, te Amersfoort; en bij J. STRAATM dépôthouder te 's Bosch, alsmede te London, S en New-York 80 Maide Lanne. HOLLOWAY's etabl

*** H. A. M. ROELANTS, te Schiedam, geeft uit:

EEN STEEN DES AANSTOOT

OF

HET GODSDIENSTIG LEVEN IN NEDERLAND

DOOR

A. J. C. KREMER.

Gr. 8°. Drie Deelen. Met drie Vignetten. Prijs *f* 11.50.

De Auteur verlangt door dit werk den magtigen invloed, dien de vele verschillende op van Godsdienst, op het denken en drijven der Nederlanders uitoefenen, in één groot beeld, deren. — De dogma's der onderscheiden gezindten worden medegedeeld, het groote in alle zen, het kleine niet verzwegen. — Wat troost in tegenspoed, wat matiging in voorspoed kan, wordt nagegaan; waarheen de Godsdienst op het gebied van staatkunde, wetenschap voert is niet vergeten, in één woord: aangetoond, hoe zij werkt op den tegenwoordigen en ons volk. — De vorm is geheel Romantisch, en de hoofdpersonen uit de meest beschaafde zij zijn in verschillende groepen verdeeld, doch vormen, met, nevens en ook tegenover handelende, even zoo vele typen, door welk één groot drama gespeeld wordt. — UTRECHT middelpunt der handeling.

MARKTBERIGTEN.

AMERSFOORT, 6 December 1861.

Tarwe van *f* 10.50 tot *f* 12.00. Rogge van *f* 7.75 tot *f* 8.25. Boekweit van *f* 7.00 tot *f* 8.25. Aardappelen van *f* 2.75 tot *f* 3.00 het mud. Hoender-eijeren van *f* 3.30 tot *f* 3.50 de 100 stuks. Boter van *f* 0.84 tot *f* 0.90 het Ned pd. Kaas *f* 37 tot 38 de 100 Ned. pd.

AMSTERDAM, 6 December.

Tarwe in een doen; 128 pd. b. Pools. *f* 385; Hong. per 2100 kilo *f* 368. Rogge onveranderd; 123 pd. Petersb. *f* 257; Amer. per 2100 kilo *f* 240; 118 pd. Petersb. *f* 244; 122 pd. dito *f* 253; op levering *f* 240; Maart *f* 236; Mei *f* 236, 235 à 236; Junij *f* 236.

ARNHEM, 6 December.

Oude weit van *f* 0.00 tot *f* 00.00. Nieuwe weit van *f* 8.90 tot 14.30. O. Rogge van *f* 0.00 tot 0.00. N. Rogge van *f* 8.40 tot *f* 9.00. Boekweit van *f* 7.50 tot *f* 8 25 Garst van *f* 6.00 tot *f* 7.00. Zware Haver van *f* 4.00 tot *f* 5.00. Ligte Haver van *f* 3.20 tot *f* 3.60. Duivenboonen van *f* 9.60 tot *f* 10.00. Graauwe erwten van *f* 13.00 tot *f* 14.00. Groene erwten van *f* 11.00 tot *f* 14.00. Aardappelen van *f* 3.10 tot *f* 4.00. Appelen van *f* 3.70 tot *f* 7.50. Boter. per N. pd. van *f* 0 80 tot *f* 0.98.

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Nederl. Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg*.)

Dec.	Uren	Wind-rigt.	Wind-kr.	Barom bij 0°	Ther F.	Afwijk d.Temp.	Vocht-tigh.	Gev. regen	Opmerkingen
			N E.						
6	2	z.	0.0	755.00	35.6	— 4.7	0.91	0.8	Betrokken.
	10	zzo.	3.0	52.70	35.4	— 1.8	0.91	0.1	Betr., regen.
7	8	zzo	13.0	42.97	34.9	— 0.9	0.96	6.8	id.

6 Dec. 's morg. Barometerafwijkingen in afdalende orde. Hartlepool — 0.5, Parijs — 1.8, Portsmouth — 2.3, Yarmouth — 2.5, Utrecht — 3.2, Havre — 3.3, Brest — 5.7 en Plymouth — 6 1. Grootste verschil = 5.5 mm.

In de vorige courant *staat* Plymouth + 1.2 *lees* Plymouth + 1.3.

STRAAT-VERLICHTING.

Dec.	GAZ-VERLICHTING. Aansteken.		GAZ-VERLICHTING. Blusschen.		OLIE-VERLICHTING. Aansteken.		OLIE-VERLICHTING. Blusschen.	
8	5	uur.	5	uur.	5	uur.	5	uur.
9	5	"	5	"	5	"	5	"
10	5	"	5	"	5	"	5	"
11	5	"	5	"	5	"	4	"
12	6	"	5	"	6	"	4	"
13	7	"	5	"	7	"	4	"
14	7	"	5	"	7	"	3	"

PRIJZEN VAN KOEPONS EN LOSSE OBLIG.

Metalliek	*f* 20.85	Pruissische	*f*
Nat. Met. Koep. .	„ 29,05	Spaansche.	„
Napelsche	„ —,—	Sp. Coep. per fr.	„
Div. Eng. in . . £	„ 11,80	Hamb. Russen. .	„
Eng. Russen . . .	„ 11 80	Russ. in Zilv. R. .	„
Fransche	„ 55 87½	Poolsche in fl. . .	„
Belgische	„ 56 —	Dollars	

AMSTERDAM 6 December 1861.

Nederland.				
Werkel. Schuld . . . . 2½ pCt.		61½	62	
„ „ 3	„	74	74½	
„ „ 4	„	97¼	97⅝	
Aand. Handelm. . . . 4½	„	135½	134	
België.				
Certifik. Adm. Bbk. . 2½	„	53⅛		
Certifik. bij *Rothschild* 2½	„	53 ⅛		
Spanje.				
Obligatiën 3	„	41½	41⅝	
„ Binnenl. . . 3	„	46¾	46⅞	
Amortisable Schuld		16⅛	16¼	
Portugal.				
Obligatiën 3	„	44½	44⅝	
Obligatien 1856/60 . . 3	„	43⅝	43⅝	
Rusland.				
Oblig. *Hope & Comp.* 5	„	100¼	100½	
Oblig. 1828/29 5	„	100⅛		
Cert. 1840 4	„	72¼		
„ Orig. 2e, 3e, 4e L. 4	„	72		
„ 6de Serie 1855 5	„	91⅝		
„ te Londen 1859 3	„	57½	57⅝	
„ bij *H. & Co.* 1860 4½	„	87⅛	88	
Polen.				
Aand. 1835 fl. 500 . . . . . . *f*		163		
Pruissen.				
Obligatiën. 5	„	104½		
Oostenrijk.				
Oblig. Metalliek 5	„	43⅛	44⅝	
„ Metalliek 2½	„	22 5/16	23	
„ Rente Amst. . . 5	„	67⅛	67½	
„ Nat. 1854 5	„	53¼	53⅝	
Bankaktiën		616		
Aandeelen 1854		190		
Brazilië.				
Geldl. 1860 . . . . 4½	„	85¼	86	
Amerika.				
Ecuad. Obligatiën 1855.		14⅝		
Venezuela Obligatiën . 3	„	19⅛	19⅛	
Obligatien 1½	„	9⅝	9⅝	
Gren. Obligatiën . . . 4½	„	14⅝		

Russ. Spw. Aand. volg. 189½, 4 pCt. —; O
— Braz. 1852 86, 1858 86; Gren. 19¼, uitg

Snelpersdruk van L. E. BOSCH en Z

Bijvoegsel bij No. 291
de Utrechtsche Prov. en Stads-Courant.

Provinciale Staten van Utrecht.

Zitting van Donderdag 21 November.

egenwoordig zijn 30 leden; afwezig de HH. *ardenbroek van Lockhorst*, *v. Lijnden van Sang*, *v. Boetzelaer van Dubbeldam*, *v. Veersen*, *Jongeneel*, *de Geer v. Oudegein*, *Schas*, *de* en *Metelerkamp*.

an de orde is het rapport betreffende de aang der gemeente Abcoude-Proostdij, om subsidie den bouw harer school, waarvan de konklusie t aangenomen met 19 stemmen tegen die der HH. es, *v. Tuyll*, *G. J. Verloren*, *Bosch*, *Ram*, ck, *v. Linscholen*, *v. Beeck Calkoen*, *Story v. land*. De HH. *de Muralt*, *v. Reede*, *de Heus de Kock* waren nog niet tegenwoordig.

Hierop komt in behandeling het rapport betreffende aanvraag der gemeente Maarn.

De heer *de Beaufort* wil toch, ofschoon het overg kan schijnen, als lid der komm., deze nuttige aanbevelen. Het is vooral na de invoering de wet op het Lager Onderwijs, dat de verring van de bestaande scholen in alle gemeenten de orde is. In die streek, waar zoodanige ining nog niet gevonden wordt en de opvoeding kinderen geheel wordt verwaarloosd, is het zeker niet te waarderen weldaad, als eene school dt opgerigt. Spr. gelooft dus, dat het in alle gten aanbeveling verdient.

Met algemeene stemmen wordt de konklusie van rapport aangenomen, waarna in behandeling t het rapport betreffende eene gelijksoortige aang van de gemeente Harmelen.

De *Voorz.* zegt, dat nadat dit rapport is uitget, Gedep. Staten zich op nieuw hebben bezig ouden met de zaak, en in een nader onderzoek den geldelijken toestand der gemeente getreden, en dat het hun nog altijd voorkomt, dat na door deze verg. genomen beschikkingen op zooe aanvragen van andere gemeenten, geen reden aat, om te verklaren, dat de gemeente Harmebehoort te worden te gemoet gekomen. Het chillend oordeel schijnt vooral daaruit te staan, dat Gedep. Staten tot grondslag hebgenomen de gearresteerde begrooting voor het pende jaar en de rekening van het vorige, terde komm. tot grondslag heeft genomen eene orpen begrooting, die nog een onderwerp van erzoek moet uitmaken bij Gedep. Staten, en ke zij meenen, dat niet regelmatig hier kon zijn element van beschouwing. Oppervlakkig is het dep. Staten toegeschenen, dat op die begrooting ten voorkomen, die misschien niet behooren, komen ten laste van de dienst van 1862.

De heer *Boer* zal in deze het advies van Ged. St. olgen. Ook hem is 't voorgekomen, dat het groot rschil tusschen dezen en de komm. daarop berust, de laatste hare beschouwingen gegrond heeft op begrooting voor 1862, die aan Ged. St. ingead maar nog niet onderzocht is. Wanneer men posten daarin vergelijkt met die op de begrooting oor 1861 en met de laatst gesloten gemeenterekening, an blijkt, dat zij nog al sterk zijn opgevoerd. Zoo draagt o. a. de post voor onvoorziene uitgaven 320, dat in verhouding tot andere gemeenten vrij oog mag genoemd worden. Ook sluit de begrooing, met inbegrip der toelage voor het schoolwezen, et een batig saldo van *f* 92; dat is reeds een bewijs, dat die begrooting ruim gesteld is. Nu heeft et Spr. verder getroffen, dat de komm. in den aanng van haar rapp. de bewering heeft geuit, dat de posten niet te hoog zijn opgevoerd, maar dat enige pagina's verder gezegd wordt, dat, als er een uinig beheer was, de uitgaven wel wat minder konden wezen. Dat vindt Spr. minder konsekwent. Verder zegt de komm. dat de hoofdel. omslag zeer drukt en niet voor verhooging vatbaar is. Langzamerhand verhoogd, bedraagt die omslag thans *f* 3090 voor 1471 hoofden; die last wordt echter door een betrekkelijk klein getal personen gedragen, een 147 tal; maar is Spr. wel onderrigt, dan zijn die aanslagen niet zoo ontzaggelijk hoog; er zijn in die gemeente personen, die tot de gegoede klasse behooren, en toch slechts voor 30 en 35 guldens zijn aangeslagen; de hoogste aanslag is er *f* 180, terwijl men in de zomer-verg. vernomen heeft, dat in de gemeente Maartensdijk, die in vele opzigten niet bloeijender is, vijf ingezetenen zijn, die elk *f* 190 betalen. Spr. zou dan meenen, dat de hoofdelijke omslag niet zoo drukkend is, of hij zal wel voor eenige verhooging vatbaar zijn. Ten slotte stelt de komm. eene verhooging voor van *f* 250; de gemeente verlangt *f* 400, maar dat vindt men te hoog. Nu moet Spr. vragen of *f* 250 eene zoo aanzienlijke som is, dat men zeggen kan, dat het in die gemeente van 1500 zielen dáár op aan zou komen tot eene behoorlijke regeling van het onderwijs! Spr. komt na dit alles en met het oog op andere gemeenten aan welke subsidiën geweigerd zijn, tot de slotsom, dat hier niet die noodzakelijkheid bestaat, welke men bij het toekennen van subsidien niet uit het oog moet verliezen, en daarom vereenigt hij zich met het advies van Gedep. Staten.

De heer *Pabst* vermeent als rapporteur der komm., benoemd om aan de verg. rapport uit te brengen omtrent het verzoek van Harmelen, ter beantwoording van vele der gemaakte aanmerkingen te kunnen verwijzen naar het rapport. Het verschil van gevoelen tusschen de Gedep. Staten en de komm vindt grootendeels zijn oorsprong daarin, dat Ged. Staten de begrooting van 1861 tot grondslag namen, terwijl de komm. meer het oog vestigde op de begrooting van 1862. Om te bewijzen dat ook de laatste begrooting te hoog was opgevoerd, vestigde men de aandacht op dit punt, dat er op was uitgetrokken een termijn aflossing, welke eerst 1 Jan. 1863 moest betaald worden. Spr. gelooft te kunnen beweren, dat op 1 Jan. 1863 nog geen geld in kas zal zijn en in de uitgaven dus in 1862 moet worden voorzien. Eene andere opmerking liep over het onnoodige om, het onvoorzien op ruim *f* 300 te ramen; deze aanmerking vervalt daar men weet dat uit dien post *f* 160 voor achterstand moet voldaan worden. Een lid deed opmerken, dat de begrooting met een voordeelig saldo van ruim *f* 90 sloot; Spr. wijst er echter op, dat onder de ontvangsten *f* 400 voor het gevraagde subsidie is opgenomen, zoodat indien geen subsidie wordt gegeven, de begrooting een nadeelig saldo van ruim *f* 300 oplevert. Men zag verder strijd in de opmerkingen der komm. als zij zeide, de begrooting is niet te hoog, maar een zuinig beheer kan het nadeelig slot minder maken. Elk die met begrootingen bekend is zal moeten toegeven, dat het de pligt van den gemeenteraad is de begrooting zoo in te rigten, dat alle uitgaven kunnen bestreden worden, edoch dat het bestuur van dat krediet een meer of minder zuinig gebruik kan maken. Er is alzoo geen strijd als, door het laatste aan te raden, drang daartoe wordt aangewend. Het voornaamste punt van verschil is echter de zoogenaamde personele omslag. Gedep. Staten kunnen niet beweren, dat de uitgaven voor het onderwijs in Harmelen zullen kunnen geschieden zonder verhooging van dien omslag. De omslag van 1860 en 1861 kwam der komm. zoo hoog voor, dat ze redelijker wijze niet verhoogd kon worden. In Harmelen betaalt een persoon *f* 180, en een *f* 100, het overige wordt gedragen door 45 personen en daaronder niet weinige van 60, 50 en 40 guldens. Die sommen zijn voor landbouwers hoog te noemen al zijn het gezeten boeren, en om dat te bewijzen, bedenke men dat de omslag *f* 21 per aangeslagen persoon is, terwijl in andere gemeenten die slechts tot *f* 14 klimt. Wordt die omslag nog met *f* 400 vermeerderd dan zal de aanslag met een achtste verhoogd worden en dit is aanzienlijk. Gedep. Staten hebben dit vroeger erkend, toen zij den 5. April 1860 aan deze verg. mededeelden. *Wat den hoofdelijken omslag betreft mag het bedrag voor 1861 uitgetrokken aanzienlijk genoemd worden, de opbrengst van het kohier over* 1859 *bedroeg f* 2266. *Het blijkt dat die omslag niet veel hooger kan opgevoerd worden zonder drukkend te worden.* Deze omslag is echter voor 1862 opgevoerd tot *f* 3090; moet deze nu nogmaals verhoogd worden, dan zal het toch wel moeten aangenomen worden, dat ook bij Ged. Staten de overtuiging vaststaat, dat de personele omslag te Harmelen drukkend is. Om die redenen blijft de komm. vasthouden aan het voorstel om Harmelen jaarlijks met *f* 250 bij te staan.

De heer *G. Verloren van Themaat* acht zich verpligt rekenschap te geven, waarom hij, hoezeer lid van het koll. van Ged. St., voor het advies der komm zal stemmen. Als lid der komm. heeft hij met haar de zaken der gemeente Harmelen aan een naauwgezet onderzoek onderworpen. De daarbij gebezigde begrooting, die voor 1862, ofschoon nog niet vastgesteld, meende de komm. dat meer der waarheid nabij kwam dan die van 1860 en 1861 en zij kan een onderwerp van beoordeeling uitmaken. Spr. acht de posten op de begrooting van 1862 wel iets, maar toch over het algemeen niet zoo opvallend hoog opgedreven als die der begrooting van 1861; hij was alzoo met de komm. genegen aan Harmelen, ter te gemoet koming in de kosten van het lager onderwijs, eenige subsidie te verleenen.

De heer *Story v. Blokland* zegt, dat ook hij, schoon lid van Gedep. Staten, voor het advies der komm. zal stemmen, daar hem door een notaris te Harmelen is beduid, dat de gemeente wezenlijk beschouwd moet worden als te zwaar gedrukt door de kosten van het onderwijs.

De heer *de Louter* vereenigt zich met het gevoelen van Gedep. Staten. De eerste komm. in wier handen de aanvragen om subsidie zijn gesteld, heeft eene strenge lijn getrokken, misschien soms wat al te scherp, maar haar gevoelen is door de verg. gedeeld, en nu zou men door een van het gevoelen van Gedep. Staten afwijkend besluit te nemen, zeer onregtvaardig worden tegenover andere gemeenten, wier verzoeken reeds zijn van de hand gewezen. Het is waar, dat in andere gemeenten de aanslagen van meer gegoeden veel hooger zijn opgevoerd, bij voorbeeld te Loosdrecht, waar men aanslagen van *f* 290, van *f* 250 enz. vindt, en zoo in Harmelen al niet zooveel gegoeden wonen, gelooft Spr. toch, dat de aanslag van onderscheidene ingezetenen hooger zou kunnen gebragt worden.

In stemming gebragt wordt het advies der komm. verworpen met 22 stemmen tegen die der HH. *v. d. Poel*, *Pabst*, *Bastert*, *G. J. Verloren*, *Story v. Blokland*, *Voet*, *de Kock*. De HH. *Vos* en *de Muralt* waren bij deze stemming niet tegenwoordig, waarna dat van Ged. St. zonder omvraag wordt aangenomen.

Aan de orde is alsnu het advies der komm. betreffende de aanvraag der gemeente Maartensdijk om subsidie in de kosten van het lager onderwijs.

De *Voorz.* merkt aan, dat de komm. alleen rapport heeft uitgebragt op het verzoekschrift, geheel ter zijde latende het voorstel van Ged. St., dat eigenlijk in hare handen was gesteld, terwijl het verzoekschrift slechts tot inlichting er bij gevoegd was. Dat stuk wordt door de komm. gekwalificeerd als uitgegaan van den raad, en zij noemt het onvoldoende, omdat het niet de onderteekening draagt van het hoofd van het bestuur of van den sekretaris. Gaat men den inhoud na, dan blijkt het niet, dat het eene deliberatie is geweest bij den gemeenteraad, maar dat het is een verzoekschrift van een zevental ingezetenen, allen zijnde leden van den raad. Spr. komt het voor, dat de onderteekenaars zich niet hebben voorgedaan in eene kwaliteit, die zij niet bezitten. Dit evenwel daargelaten zoo is het verzoekschrift in allen gevalle niet gerigt aan de Staten en heeft de vergadering alleen te beslissen op het voorstel van Gedep. Staten.

De heer *Bosch* kan zich niet vereenigen met het voorstel der komm. om het stuk ter zijde te leggen, wijl de vorm er aan ontbreekt, dien het hebben moest. Hij had zich gaarne er mede vereenigd, als zij had uitgemaakt, dat een stuk uitgaande van het bestuur eener gemeente met nietigheid bedreigd is, als het niet draagt de onderteekeningen van den burgemeester en den sekretaris. Spr. heeft echter in de gemeentewet die bepaling niet gevonden. Hij leest wel in art. 69 en 102, dat de stukken, uitgaande van den raad of B. en W. moeten geteekend zijn door den burgemeester en den sekretaris, maar nergens, dat bij het ontbreken dier onderteekeningen, die stukken nietig zijn. Daarbij staat het, meent Spr. niet aan de verg. te beoordeelen, of het verzoek in behoorlijken vorm is ingediend en voldoet aan de vereischten der wet; die beoordeeling behoort, naar Spr. meent, kan de hooge regering. De minister had, als hij begreep, dat er geen regard op geslagen kon worden, het niet moeten verzenden aan Gedeputeerde Staten. Spr. gelooft, dat zoo er al eene fout is in het stuk zelf, de verg. gedekt is, als de minister en Gedep. Staten er genoegen mede nemen. Daarbij komt dat, volgens art. 36 der wet op het lager onderwijs, de Staten alleen hebben te beslissen op de vraag: wordt de gemeente te zwaar gedrukt? Zij hebben niet te beoordeelen, of de weg dien de gemeente inslaat om dat te bewijzen, de weg is die in andere gevallen zou moeten worden ingeslagen. Dat de personen die het stuk onderteekend hebben raadsleden zijn is door de komm. niet betwijfeld, en daarenboven, de aanteekening die er op volgde van den burgemeester van Maartensdijk, waarborgt de echtheid der onderteekening. Spr. heeft zich de vraag, of het nut kon hebben als de verg. de zaak buiten beschikking liet, ontkennend moeten beantwoorden. Dat zou alleen leiden tot uitstel in de regeling van het lager onderwijs in de gemeente Maartensdijk, maar de geldelijke toestand der gemeente zou er niet bij winnen; in de zomerverg. zal het verzoek weer inkomen, en dan zal men het subsidie moeten geven. Het zou dus alleen dat verschil opleveren, dat de gemeente een half jaar later haar onderwijs kon regelen. Op die gronden vereenigt Spr. zich niet met het advies der komm., maar geeft hij in overweging, nogmaals de stukken te stellen in handen der komm., met uitnoodiging, te rapporteren, of zij oordeelt, naar den inhoud van gemeld stuk, dat de gemeente te zwaar gedrukt wordt of niet.

De heer *Broers* vereenigt zich niet met het gevoelen der komm. Hij gelooft, dat men hier veilig kan ter zijde stellen al wat volgens de gemeentewet vereischt zou worden om zich tot den koning te wenden. In art. 36 der wet op het lager onderwijs leest men: »indien wij, na het onderzoek door Gedep. Staten, en de Prov. Staten gehoord hebbende, oordeelen, dat de gemeente te zwaar gedrukt wordt . . .''; het oordeel hangt dus geheel af van den koning, het onderzoek is aan Gedep. Staten overgelaten; langs welken weg zij dat doen willen, wordt niet voorgeschreven — en na advies der Staten; omtrent de wijze waarop dat advies gevraagd wordt, bestaat ook geen voorschrift. Het is dus genoeg, dat de koning eene aanvraag in overweging neemt, en Gedep. Staten Z. M. inlichten, en de Staten hun advies doen kennen. Er is aan de gemeenten geen bepaald voorschrift gegeven, hoe zij zich in deze moeten adresseren. Spr. zou nog niet stellig durven zeggen, dat de Staten in ieder geval op die formaliteiten te letten hebben. De koning heeft het adres aangenomen; en op dat stuk, gelijk

het daar ligt, wordt advies gevraagd. Nu zou men de aandacht van Z. M. op eene onregelmatigheid in den vorm kunnen vestigen, maar men zou het adres daarom nimmer geheel ter zijde kunnen stellen.

De heer *v. Beeck Calkoen* heeft zich over het geheel zeer wel kunnen vereenigen met het zoo even aangevoerde en voegt er nog bij, dat het hem voorkomt, dat die ingezetenen van Maartensdijk, volgens art. 9 der grondwet, het regt hadden een verzoek aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen. Dat de hooge regering het ook zoo beschouwd heeft, blijkt daaruit, dat zij het verzoek in overweging neemt, en nu acht Spr. het niet twijfelachtig, dat als de hooge regering verlangt, dat op zoodanig verzoek door de verg. inlichtingen worden gegeven, deze niet alleen bevoegd maar zelfs gehouden is, haar gevoelen mede te deelen. Hoezeer zich vereenigende met de konklusie van den heer *Bosch*, vreest Spr. toch, dat in de behandeling der zaak vertraging zou volgen uit een renvoyeren aan de komm., en daarom vraagt hij, of deze zich niet bij magte zou gevoelen om, als de verg. de zaak kan en moet in overweging nemen, reeds nu eenig gevoelen mede te deelen.

De heer *Bastert* betreurt het, dat de rapporteur der komm. niet aanwezig is. Spr. deelt mede, dat de komm. heeft ontvangen een brief van Ged. Staten, van 31 Okt. jl., waarin herhaaldelijk sprake is van een adres van den gemeenteraad van Maartensdijk, welk stuk, naar Spr. beweert, evenwel geen adres van den gemeenteraad was. Het is, zegt Spr. verder, der komm. niet ontgaan, dat bij art. 36 der onderwijswet geen vorm is voorgeschreven, maar dat neemt niet weg, dat niet voldaan was aan wat in de missive van Ged. St. vermeld werd, want een adres van den gemeenteraad van Maartensdijk zou volgens art. 69 en 102 der gem.wet de onderteekening moeten dragen van den burgemeester en den sekretaris. De heer *Bosch* zegt wel, dat er geen poenaliteit op gesteld is als die ontbreken, maar dat is ook niet noodig, want dan is het geen stuk van den gemeenteraad, en bij gevolg, nietig. Men kan een adres van den gemeenteraad hebben of niet hebben. In het onderhavige geval heeft men het niet, althans naar Spr.'s beschouwing. De komm. nu heeft het een gevaarlijk antecedent geacht, dat leden van den raad, buiten den burgemeester en sekretaris om, zich konden wenden tot de hooge regering en het doen voorkomen alsof zij uitmaakten den gemeenteraad. Op de vraag van den heer *v. Beeck Calkoen* omtrent de gezindheid der komm ter voorziening in de behoeften van Maartensdijk, meent Spr. namens de meerderheid der komm. te kunnen antwoorden, dat zij het gevoelen deelt, dat die gemeente behoefte heeft aan een subsidie, en wel omdat zij twee scholen moet onderhouden voor eene bevolking die zeer goed met eene zou kunnen volstaan.

De heer *Broers* merkt na het gesprokene door den heer *Bastert* op, dat de grond voor het advies der komm. voornamelijk schijnt bestaan te hebben in eene verkeerde kwalifikatie van het adres, als zijnde dit gekwalificeerd een adres van den gemeenteraad. Spr. gelooft nu, na hetgeen reeds gezegd is, dat zoodanig argument geen aanleiding kan geven om het adres hier ter zijde te stellen, daar toch niet weersproken is, dat men ook buiten zoodanig adres zou kunnen beraadslagen over eene aanvraag.

De heer *H. Verloren* merkt op, dat uit het bewuste verzoekschrift aan den koning niet duidelijk blijkt, of het door den gemeenteraad van Maartensdijk dan wel door de leden van den raad in hun privé is gedaan. In den aanhef van dat stuk wordt wel gezegd: de »ondergeteekenden, alle leden van den raad van Maartensdijk," maar verder wordt er steeds in gesproken van den *raad*: dat de *raad*: dit vermeent, dat oordeelt, ens. Het is dus wel aantenemen dat die zaak in den raad is behandeld en besloten. Dit meldt ook de Burgemeester onder aan de lijst van inkomsten en uitgaven der gemeente Maartensdijk, bij de stukken aanwezig, met bijvoeging der reden, waarom de leden van den raad het verzoek hebben geteekend, namenlijk, omdat de zaak zoo bijzonder gewigtig was. Naar het oordeel van den spreker is door den gemeenteraad besloten, om subsidie aan te vragen, hoezeer het zijns erachtens wenschelijk geweest ware, indien men daaromtrent inlichtingen had ingewonnen, om volkomen zekerheid te dien aanzien te erlangen. Men behoeft in administratieve zaken niet zoo angstvallig toetezien op alle formaliteiten als b. v. in een proces. De beslissing omtrent de beweerde nulliteit van het verzoek zou in allen geval ter beoordeeling staan van den koning, niet van de Staten.

De heer *Boer* heeft den heer *v. Beeck Balkoen* vooral hooren beweren, dat dergelijke adressen wel konden worden aangenomen als wettige adressen, daar art. 9 der grondwet de gelegenheid vrijstelt zich in het belang van zaken tot de regering te wenden. Spr. zou in dat artikel juist vinden dat het adres, in den vorm waarin het gekleed is, volkomen onwettig is. Ieder ingezeten heeft het regt, verzoeken aan de bevoegde magt in te dienen, mits dit persoonlijk en niet uit naam van meerderen geschiede, elk laatste alleen kan plaats vinden door of van wege ligchamen wettelijk als zoodanig erkend, en niet anders dan over zaken tot hunne bevoegdheid behoorende. Indien dus een of meer ingezetenen van Maartensdijk zich persoonlijk wilden wenden tot den koning, met verzoek, dat een subsidie voor de scholen werd gegeven, zou hun dat vrijstaan, maar als eenige ingezetenen zich daartoe vereenigen in naam van het gemeente-bestuur, dan verbiedt hun de tweede afdeeling, een rekest in te dienen. Dat gedeelte bepaalt, dat als voor eene gemeente zal gehandeld worden en verzoeken gedaan, dat zal moeten geschieden door de wettige magt daarvoor gesteld, en met de beperking, dat het zal moeten geschieden over zaken tot hunne bevoegdheid behoorende. Nu gelooft Spr., dat hier wel geen punt van verschil kan bestaan, of de gemeenteraad is bij uitsluiting de bevoegde magt om zich over subsidiën tot den koning te wenden. Spr. gelooft dus hier, dat men te denken heeft aan een verzoek van den gemeente-raad als zoodanig, maar dan vraagt hij tevens, met het oog op de bepalingen der gemeentewet, hoe het mogelijk is, dat een adres van dien zich noemenden raad der gemeente aan den koning kon gerigt worden, terwijl de onderteekening van den burgemeester en den sekretaris ontbreekt; die is volstrekt noodig om uitvoering te geven aan ieder stuk dat van den gemeenteraad uitgaat. Nam men dat niet aan, dan zou men een gevaarlijk beginsel aannemen, want het kon gebeuren, dat men iets tegen den burgemeester had, en leden van den gemeenteraad zich buiten hem om, als gemeenteraad tot den koning wendden. Het komt Spr. dus zeer gevaarlijk voor, en daarom vereenigt hij zich in dit opzigt volkomen met het standpunt der komm., terwijl het hem bevreemdt, dat die bezwaren niet gerezen zijn bij de hooge regering. Overigens gelooft hij, dat volgens art. 36 der wet op het onderwijs de koning zich aan het advies der staten volstrekt niet gelegen behoeft te laten liggen: maar in dat art. wordt ook niets gezegd, dan dat de statenvergadering over al die verzoeken gehoord wordt en daarom ziet Spr. er geen bezwaar in, dat de vergadering zich late hooren op de wijze als de komm. voorstelt.

De heer *v. Asch v. Wijck* meent, dat de vraag die is de eerste plaats moet behandeld worden is: wat is aan het oordeel der verg. onderworpen? Spr. vraagt of het 't stuk is dat door Gedep. Staten gekwalificeerd wordt als een adres van den gemeenteraad? Vergist hij zich niet, dan is het een adres aan den koning, en niet aan deze vergadering. Aan de vergadering is voorgedragen een voorstel van Gedep. Staten om de gemeente Maartensdijk te beschouwen als door de kosten van het onderwijs te zwaar gedrukt, en mitsdien ondersteuning behoevende. Nu komt het Spr. vrij onverschillig voor, of door een gemeenteraad al of niet een bepaald aanzoek daartoe gedaan wordt. Spr. gelooft dat, al ware er niets, Gedep. Staten volkomen bevoegd waren, om, als zij overtuigd waren dat eene gemeente niet bij magte was de kosten voor het lager onderwijs te bestrijden, een voorstel aan de verg. ten deze te doen. De heer *Boer* schijnt te veel uit te gaan van het denkbeeld, dat er altijd een verzoek moet zijn; hij leest dat ook in art. 36 der wet op het onderwijs. In dat artikel wordt evenwel volstrekt niet gesproken van een verzoek; er wordt niet gezegd, dat eene zaak als deze alleen aanhangig kan gemaakt worden op een verzoek van een gemeentebestuur. Dit heeft de bevoegdheid, maar dat is geen *conditio sine qua non*. Nu moge dat stuk onregelmatig zijn, maar als men het beschouwt als een stuk met eenige gegevens tot ondersteuning van het voorstel door Gedep. Staten gedaan, dan geeft men er die waarde aan die noodig is en kan de verg. zich eenvoudig over het voorstel van Gedep. Staten verklaren. Niets neemt weg, dat men bij het advies de aanmerking zou kunnen maken, dat de wijze waarop men zich adresseert vrij zonderling is, maar zoo men daarop alleen een advies wil gronden, dat op het stuk geen regard kan worden geslagen, dan zal men oordeelen over iets waarover geen advies gevraagd is.

De heer *de Muralt* zou zich kunnen vereenigen met de opvatting der komm. omtrent het adres. Hij meent, dat zij begrepen heeft dat het als officieel stuk, om den koning de verlangens van den gemeenteraad bekend te maken, eigenlijk regtens niet in aanmerking zou behooren genomen te worden en er dus termen bestaan tot eene exceptie van nulliteit. Maar waarom zou men die toepassen? Men kan welligt in het denkbeeld verkeeren, zoodoende den minister eene soort van les te geven, omdat hij als verzoek van een gemeentebestuur aanneemt een stuk, dat hij als minister in de eerste plaats had behooren ter zijde te leggen. Daardoor zal echter de zaak niet worden bevorderd. Het blijkt Spr. ook niet genoegzaam, dat een verzoek aan den koning om subsidie uitsluitend zou moeten uitgaan van het gemeentebestuur, en dat b. v. leden van een gemeenteraad individueel of kollektief het niet zouden mogen doen. Hij zou niet wenschelijk achten, het rekwestreren aan de hooge regering van partikulieren die ondersteuning verlangen voor het onderwijs, maar hij gelooft niet dat het bij de wet op het onderwijs is uitgesloten. Art. 36 der onderwijswet [...] geen bepaalden vorm voor het aanvragen van [...] nige subsidiën voor. Spr. gelooft, dat de inge[...] eener gemeente, als zij beweren dat zij [...] kosten van onderwijs te veel gedrukt worde[...] tot den koning zouden kunnen wenden met [...] dat de gemeente mogt worden gesubsidieerd. [...] men dat toe, dan mogen de leden van den r[...] ook doen en zou het niet eens te pas kome[...] den minister eene les te willen geven. Spr. [...] niet dat het zoo geschied is, maar dat hier [...] slechts was meer éclat te geven aan de zaak. [...] belet om, als men op het verzoek adviseer[...] slotte aan te voeren, dat het de aandacht der [...] getrokken heeft, dat het stuk is toegezonden [...] adres van een gemeentebestuur, terwijl het de[...] wet voor zoodanige stukken voor geschreve[...] mist.

De heer *Pabst* maakt de opmerking dat h[...] den min. niet onaangenaam kan zijn de op[...] gen der komm. te lezen. Want Z. Exc. [...] niet die het adres aan de Staten zendt ter [...] ning aan art. 36 der onderwijs-wet. De Min[...] het zoogenaamde adres alleen ten fine van [...] aan Gedep. Staten gezonden, en deze laat[...] den het aan de Staten; zoo er dus hier spr[...] van eene les te geven, zij zoude bij den amb[...] der griffie te huis hooren. Maar van zoo [...] niets in de bedoeling der komm. Voor Sp[...] het voorschrift der gemeente-wet dat alle [...] van den raad door den Burgemeester en den [...] taris moeten geteekend worden, een beletsel [...] bedoelde stuk als zoodanig aan te nemen, [...] Spr. vermeent, dat de Staten niet mogen a[...] op adressen, om subsidie voor het onderwijs [...] onvermogen der gemeente, tenzij de geme[...] het onvermogen aan den Koning heeft kenb[...] maakt, omdat de gemeenteraad alleen bev[...] te verklaren dat en in hoeverre er behoe[...] openbaar onderwijs bestaat. Bovendien wens[...] zich aan den geest der onderwijswet vast te[...] waarvan men helaas het beginsel maar al t[...] zoekt te ondermijnen, dat de gemeentera[...] openbaar onderwijs zooveel mogelijk in zijne [...] zal houden.

De heer *Menso* meent, dat men zich te v[...] houdt met eene kwestie die niet van de bevo[...] der Staten is. Aan de Staten is geen verzoek [...] zij hebben dus niet te onderzoeken of er for[...] ten aan ontbreken. Er wordt eenvoudig gevr[...] de gemeente te zwaar gedrukt wordt door de[...] van het onderwijs. Daartoe is het stuk ter [...] bragt. Spr. heeft door een lid der komm hoo[...] gen, dat Ged. St. in hun brief hebben g[...] van een rekwest van den gemeenteraad, ter[...] bijgevoegde stuk niet kon worden aangeme[...] zoodanig. Spr. gelooft, dat men dit kan aan[...] als eene schrijffout en dat Gedep. Staten er [...] zullen blijven staan. Spr. twijfelt of door [...] gelijk stuk aan te nemen de vergadering [...] loopt zulke belangrijke antecedenten te stelle[...] onderstelt, dat Ged. St. door hunne kennis [...] personeel waaruit de gemeenteraad van Maar[...] bestaat, voor zich de overtuiging zullen heb[...] de onderteekenaars zijn de leden van den raa[...] ders hadden zij het stuk wel aan den [...] teruggezonden met de opmerking, dat [...] derteekenaars geen leden van den raad maa[...] zetenen zijn. Een antecedent kan er dus [...] liggen. Men heeft gezegd, dat men het s[...] nen terugzenden om eene les te geven aan d[...] maar Spr. gelooft, dat de Staten dan gevaa[...] eene les te zullen krijgen; de min. zal het [...] eene les aannemen; maar zeggen: gij hebt [...] kingen gemaakt buiten uwe bevoegdheid; gij [...] stuk gekregen; doch dat was niet noodig, [...] eenvoudig kunnen schrijven: de gemeente [...] subsidie, adviseert daarop. De Staten zou[...] toch niet kunnen zeggen, wij moeten een ad[...] Dit alles brengt Spr. tot de konklusie, [...] niet heeft te letten op het stuk, maar op het [...] van Gedep. Staten, en als Spr. dan in aan[...] neemt, dat twee leden der komm. gezegd [...] dat de gemeente te zwaar gedrukt wordt, [...] hij dat de zaak op zeer eenvoudige wij[...] afloopen en dadelijk worden behandeld.

De *Voors.* verklaart, dat het Gedep. Sta[...] heeft gedaan, dat het stuk in den geleibrie[...] is gekwalificeerd. Spr. heeft er alleen dit bij[...] gen, hij gelooft dat Gedep. Staten zich hadde[...] nen onthouden van het overleggen van [...] en eenvoudig mededeelen, dat de hooge regeri[...] langt onderrigt te worden omtrent de mee[...] Staten, ten aanzien van het toekennen van een [...] aan de gemeente Maartensdijk. Gaat men [...] orde over, alleen om de beweerde informali[...] het stuk, dan gaat men het voorstel van [...] Staten geheel voorbij en de verg. zal het ong[...] voegzaam oordeelen, dat daarop eene beslis[...] nomen worde. Het stuk kan daarbij geheel [...] beschouwing blijven.

De heer *H. Verloren* zegt nader, dat de [...] ling door enkele leden aan deze zaak geg[...] trekkelijk de onderteekening van het verzoe[...]

meening, niet geheel juist is. Hij blijft volhouden, dat het verzoek om subsidie wel degelijk door den gemeenteraad is gedaan en in die vergadering behandeld en besloten. De onregelmatigheid is alleen daarin gelegen, dat de Burgemeester op den ongelukkigen inval is gekomen, om het daartoe bestemd adres aan den koning niet, als naar gewoonte, namens den raad zelf te teekenen met den sekretaris, maar gemeend heeft dat er ten deze iets buitengewoons moest geschieden dat vertooning maakte en indruk te weeg bragt. Nu meent hij dat als de leden van den raad die besloten hebben een adres in te dienen zelven dat stuk teekenen, dit ruim zoo veel autenticiteit zal bezitten, als wanneer hij en de sekretaris namens het teekenen, en dit laatste noodeloos is wanneer zij zelven reeds geteekend hebben, en dat een dusdanig stuk met 11 handteekeningen in plaats van twee er deftiger zal zien, meer impressie maken, enz. Zelf teekende hij niet mede, omdat hij geen lid van den raad is, even als de sekretaris en omdat de leden zelven teekenen, wordt er in hoofd van het adres in plaats van de gewoone aanhef: *de gemeenteraad* gezet: *ondergeteekenden, leden van den gemeenteraad.* Dit zijn nu al te maal wel informaliteiten, maar daaruit is men nog niet geregtigd om te beweren, dat die adres niet van den gemeenteraad uitgaat, te meer wanneer in het stuk zelf steeds de gemeenteraad als sprekende wordt ingevoerd. De zaak is niet onderzocht geworden, dus kan het een even goed waar zijn als het ander; doch het gaat de regering aan.

De heer *Menso* stelt als motie van orde voor, de diskussien te sluiten.

Dit aangenomen zijnde wordt met 25 stemmen tegen die der HH. *Pabst*, *Bastert*, *Boer* en *Spengler* het advies der komm. verworpen, waarna de Voorz. het voorstel van Gedep. Staten aan de stemming wil onderwerpen.

De heer *v. Bel* waarschuwt de verg. geen overijld besluit te nemen. Reeds tweemalen heeft zij uitgesproken, dat Maartensdijk geen behoefte heeft aan subsidie. Nu zijn een aantal gronden aangevoerd, die hoofdzakelijk moeten strekken om te bewijzen worden, wat tot staving van het gevoelen der komm. was gezegd. Het komt Spr. wenschelijk voor, dat die gewikt en gewogen worde. Hij erkent, dat men de zaak niet kon terugzenden naar de komm., om van haar een nieuw rappport te erlangen, zonder eene nadere bijeenkomst te houden, waarin dit zou worden ingeleverd, hetgeen misschien aan sommige leden ongevallig zou zijn, maar daarom geeft hij in overweging, de zaak aan te houden tot de zomer-verg.; hij gelooft niet, dat het onderwijs in die gemeente er door zou lijden, daar tot dusverre gebleken is, dat het geregeld gegeven werd zonder subsidie.

De *Voorz.* kan zich niet onthouden de stemming te doen plaats hebben. Er zou een voorstel moeten gedaan worden om het onderzoek dat der komm. is opgedragen, op nieuw en nu voor de zaak zelve te doen plaats hebben.

De heer *v. d. Poll*, is tot de overtuiging gekomen, dat de gemeente Maartensdijk te zwaar gedrukt wordt door de kosten van het lager onderwijs. Het verzoek is tweemalen van de hand gewezen, maar sedert is in den financiëlen toestand dier gemeente verandering gekomen, zoodat zij nu meer bezwaard is dan vroeger. Spr. heeft echter op het oogenblik niet de overtuiging, dat die subsidie juist *f* 600 zou moeten bedragen, en zou dus de leden, als zij moesten stemmen, in eene moeijelijke positie worden gebragt. Dat bedrag is het hoogste dat tot nog toe verleend zou zijn, en men dient, hoe nuttig de zaak ook zij, met omzigtigheid te werk te gaan.

De *Voorz.* merkt aan, dat uit de diskussie gebleken is, dat ten minste twee leden van de komm. geen bezwaar hebben tegen het verleenen eener subsidie, zoodat de zaak dus in de komm. besproken zal zijn. Is dat zoo, dan zou welligt de komm. gedurende de schorsing nog heden zich kunnen vereenigen over het uit te brengen advies.

Niemand hiertegen bezwaar hebbende, wordt besloten het voorstel van Gedep. Staten aan de komm. te renvoijeren, met verzoek, zoo mogelijk na de schorsing daarover verslag uit te brengen.

De zitting wordt hierop gedurende een kwartier geschorst.

De werkzaamheden hervat zijnde wordt door de komm. rapport uitgebragt, waarvan de konklusie strekt, om aan den Koning te kennen te geven, dat de gemeente Maartensdijk behoefte heeft aan eene subsidie van *f* 500, tot een opgegeven toe, en ingaande met 1 Jan. 1862.

Er wordt besloten, dit rapport ter inzage neêr te leggen, en aan de orde te stellen na de nog te behandelen zaken.

Aan de orde is alsnu het rapport over het ontwerp reglement, voor het waterschap Achtienhoven.

De heer *Bastert* kan zich niet vereenigen met wat de meerderheid der komm. voorstelt. Hij heeft in der tijd deel uitgemaakt van de komm. die de herziening van het veenderij-reglement heeft voorbereid, en is de steller geweest van art. 26 al. 2, dat hij de behandeling van het onderhavig regl. door de komm., zoozeer in overweging geweest is. De bedoeling van het artikel schijnt der komm. niet duidelijk te zijn geweest. Ofschoon Spr. niet weet, wat de verg. bij de vaststelling er van gedacht heeft, neemt hij de vrijheid hier de bekende spreuk in te roepen, dat ieder de beste uitlegger is van zijn eigen woorden en herinnert zich den gang van zaken, dien hij zich heeft voorgesteld. Hij heeft in het ontwerp-reglement voor Achttienhoven gevonden vijf of zes artikelen, die daartoe betrekking hebben; hij heeft daaronder aangetroffen voorschriften aan het veenderij-bestuur, en hij is het met de komm. eens, dat die niet te pas komen in een waterschaps-reglement. Spr. acht dat ook niet noodig. Hij had zich voorgesteld, dat eenvoudig in het bijzonder-reglement zouden worden opgenomen twee artikelen van den volgenden inhoud: art. *a* »De werken, die naar aanleiding van art. 26 al. 2 van het regl. op de veenderijen, nadat de kas en het fonds der konsignatiegelden geheel verbruikt zullen zijn, aan het bestuur van het waterschap zullen overgaan, zijn de volgenden (nominatim hier de werken te vermelden);" art. *b* »De kosten voortvloeijende uit het bepaalde bij art. *a* worden bij afzonderlijken omslag gedragen door de ingelanden in den Gagelpolder." Spr. heeft vóór zich het rapport der toenmalige komm., waarin dat artikel in het breede werd behandeld. Men had zich bij de herziening van het veenderij-reglement voorgesteld, dat het tijdstip zou kunnen komen, waarop, door het ontbreken van een fonds, die werken die ten laste der konsignatie-kas kwamen, zonder onderhoudpligtigen zouden zijn. De komm. heeft onderzocht of de renten der waarborgpenningen daartoe konden aangesproken worden, doch heeft gemeend, daartoe niet te moeten meêwerken en dacht hetzelfde te bereiken, door die werken in het bijzonder reglement op te nemen en de kosten ten laste van den polder te brengen, waarin de verveening plaats vindt. Achtte men het veenderij-bestuur niet bevoegd tot korting op de renten der waarborgpenningen, het waterschapsbestuur zou dan wel bevoegd zijn, die kosten te verhalen op de perceelen, zoodat zij als polderlasten zouden te vinden zijn. Spr. wenscht verder nog eene opmerking omtrent het voorstel van Gedep. Staten en van een lid der komm. Naar Spr. zich had voorgesteld, zouden die werken komen onder art. 7 der wet van 1855 en wel onder die rubriek, waarbij de verpligting bestaat krachtens »provinciale verordening". Het laat zich onderstellen, dat de waterschaps-besturen met zekeren tegenstand de werken zullen aanvaarden, die overschieten als de kas der konsignatie-penningen is uitgeput. Nu moet er eene magt wezen, welke hun daatoe verpligt, en dat is bij genoemde wet aan Gedep. Staten opgedragen, wat betreft de werken aangewezen bij provinciale verordening; en als die werken in het reglement worden opgenomen, dan zij aangewezen bij provinciale verordening. Nu leest Spr. in al. 2 van art. 26: »wanneer de kas en het fonds der konsignatie-penningen geheel verbruikt zullen zijn, zullen de werken tot bescherming en instandhouding der in art 18 genoemde voorwerpen, die dan nog noodzakelijk zullen worden bevonden, ten laste komen van het waterschap waarin de veenpolder is gelegen, in die gevallen en op zoodanige wijze *als het bijzonder waterschapsreglement zal bepalen.*" De komm. stelt voor, de kwestie niet te beslissen, maar Spr. moet opmerken, dat dit niet is, uitvoering geven aan art. 26 al. 2 waar staat, dat als een bijzonder waterschaps-reglement zal worden vastgesteld, in de gevallen en op de wijze voorzien zal worden, waarop deze aangelegenheid voor de toekomst zal worden geregeld. Daarom acht Spr. zich bezwaard, mede te werken tot aanneming van het voorstel der meerderheid van de komm., terwijl hij, wat het voorstel der minderheid betreft, de redaktie minder goed acht dan de zijne en de zaak niet zoo deugdelijk geregeld acht als door zijn voorstel, omdat dan Ged. Staten de werken opgeven, welke evenwel niet bevoegd zijn tot het maken eener »provinciale verordening". Toen in de verg. ter sprake kwam of bijzondere werken in de bijzondere reglementen zouden worden opgenomen, heeft de komm., waarbij hij ook de eer had rapporteur te zijn, zich voorgesteld, dat in het algemeen, die opnoeming niet vereischt werd, maar in veenpolders wel verlangd kon worden. Spr. is op het oogenblik niet in staat te zeggen, of in Achttienhoven zulke werken zullen zijn, en, zoo ja, welke. Daarom zou hij in overweging geven de zaak nu niet te behandelen, maar het rapport te verzenden aan Gedep. Staten, weshalve hij voorstelt: om met inachtneming van de overige wijzigingen die de vergadering in het ontwerp-reglement voor het waterschap Achttienhoven wenscht aan te brengen, het koncept-reglement te renvoijeren aan Ged. Staten, ten einde daaruit te ligten de artikelen 13 tot en met 18 en daarna op te nemen, twee nieuwe artikelen, als art. *a.* »De werken, die naar aanleiding van art. 26 al. 2 van het reglement op de veenderijen (prov. blad 1859 n°. 114), nadat de kas in het fonds der konsignatiegelden in den veenpolder genaamd de Gagelpolder geheel verbruikt zullen zijn, in onderhoud en beheer aan het waterschapsbestuur zullen overgaan, zijn de volgenden: (De bedoelde werken hier nominatim in te brengen.) Art. *b.* De kosten, voortvloeijende uit het bepaalde bij art. *a* worden bij afzonderlijken omslag gedragen, door de percelen, gelegen in de polderafdeeling genaamd Gagelpolder.

De heer *v. d. Poll* vraagt, hoe het mogelijk is, de werken nu reeds nominatim voor te dragen waarvan men den omvang als anderszins nog niet kent, en waaromtrent men in een onzekeren toestand verkeert. Spr. acht het bezwaar te grooter, omdat niet te ontkennen valt, dat als de gelden verbruikt zijn, de polder en de landerijen die geen voordeel hebben gehad van de veenderij, in de kosten zullen moeten voorzien. Nu wordt voorgesteld, dat bepaald zal aangewezen worden, uit welk deel van den polder dat zal moeten gevonden worden. Dat is bijna niet doenlijk, want er konde een aanslag wezen waartoe geen landerijen meer overig zijn, of zoo er al zijn in een toestand verkeerende, dat zij de kosten niet meer konden goed maken. Spr. meent dat het wenschelijk is, in ieder regl. voor een polder waarin eene veenderij is, een enkel artikel op te nemen, waarbij bepaald wordt, dat indien die ongunstige toestand voorkomt, Gedep. Staten na opneming eene voordragt doen tot regeling. Spr. acht dit te meer wenschelijk, omdat, als hij zich niet vergist, wanneer die ongunstigen toestand zich voordoet, verandering zal moeten gebragt worden in het waterschaps regl. Dan wordt die zaak in eens met volledige kennis van zaken geregeld en al de polders waarin verveening plaats vindt, kunnen daarmede geregeld voortgaan.

De heer *Ram* heeft begrepen, dat de heer *Bastert* voorstelt het rapport der komm. aan Ged. Staten te verzenden met verzoek hetzelve met zijn amend. in nadere overweging te nemen. Spr. heeft daar niet tegen, maar acht zich toch verpligt mede te deelen waarom hij tegen dat amend. is. De heer *Bastert* stelt voor in het ontwerp de werken nominatim te doen opnemen. Spr. gelooft, dat art. 26 van het veenderij-reglement dat onmogelijk maakt, want in de 2. alinea van dat art. staat »indien de kas en het fonds der konsignatie-penningen geheel verbruikt zullen zijn, zullen de werken tot bescherming en instandhouding der in art. 18 genoemde voorwepen die *dan nog* noodzakelijk zullen worden bevonden enz." Deze laatste woorden slaan dus op het geval dat die penningen verbruikt zijn. Het art. 26 verbiedt dus nu de werken aan te wijzen, die ten laste van het waterschap zullen komen, vermits kas en fonds nog niet verbruikt zijn. Behalve dit bezwaar moet Spr. den heer *Bastert* nog vragen, wat het geval zijn zal als na verloop van tijd mogt blijken, dat meerdere werken onderhoud vereischten. Spr. vraagt, of dan het regl. op nieuw in de verg. zal gebragt worden ter opname van die werken? Spr. zou dan liever de voorkeur geven aan de voordragt van Gedeputeerde Staten, volgens welke de staat dezer werken steeds door Ged. Staten kan worden herzien. Spr. gelooft echter ook, dat die beide artikelen niet voldoende zijn, want wat, vraagt hij, zal met de later ontvangen konsignatie-penningen gedaan worden? zullen die steeds door het veenderijbestuur geïnd of het eigendom worden van het waterschap? Ook vraagt Spr. wat dan moet geschieden met de werken, die ten laste zijn gekomen van het konsignatie-fonds. Spr. gelooft, dat stellige bepalingen gelijk Ged. Staten ze voordragen noodzakelijk zijn. Overigens heeft Spr. geen bezwaar tegen het renvoijeren der voordragt aan Ged. Staten met verzoek, om de bedenkingen van den heer *Bastert* en die van het rapport in nadere overweging te nemen.

De heer *v. Beeck Calkoen* wenscht met een enkel woord inlichting te geven omtrent de zienswijze van Ged. Staten. Dit is hem gemakkelijk gemaakt, omdat de voorstellers van twee amendementen elkander op afdoende wijze bestreden hebben. Spr. meent dat dit doet uitkomen, dat de opvatting van Ged. Staten de eenig mogelijke is met behoud van art. 26 gelijk het geschreven staat. Daar het nu uit den aard der zaak aan Ged. Staten was opgedragen eene bepaling voor te stellen die uitvoering aan dat art. kon geven, moet Spr. nogmaals terugwijzen, op het gevoelen der minderheid van de komm., dat hij verzoekt als een amend. te beschouwen, waarover de verg. zal hebben te beraadslagen.

De heer *Cordes* acht het aan geen twijfel onderhevig, dat de zaak thans in behandeling, eene allerbelangrijkste is. Spr. geeft als zijne meening bescheidenlijk te kennen, dat eene verg. wier werkzaamheden ten einde spoeden, geacht moet worden minder gestemd te zijn, aan zoodanige zaken hare onverdeelde aandacht te wijden en die grondig te onderzoeken. Het is daarom, dat hij de vrijheid neemt voor te stellen, deze zaak te renvoijeren aan Gedep. Staten, konform het 2. voorstel der komm., evenwel met deze wijziging, dat uit dat voorstel wegvallen zal de bepaling dat dit regl. gelijktijdig met alle de overige regl. voor waterschappen waarin veende rijen gelegen zijn, zal worden ingediend. De nuttige strekking dezer bepaling ziet hij niet in. Ged. Staten hebben dit regl. afzonderlijk bij deze verg. ingebragt, hoofdzakelijk met het doel te vernemen, of hunne zienswijze ten aanzien der daarin plaats gehad hebbende toepassing van art. 26 van 't veend. regl.,

door haar werd gedeeld. Bij eene terugzending aan hen zullen zij in de gelegenheid gesteld worden, de reeds gemaakte bedenkingen in overweging te nemen, onder welke bedenkingen eene is, die hem oppervlakkig toeschijnt niet van grond te zijn ontbloot. Hij herhaalt alzoo zijn voorstel zoo straks gedaan, en voorts om de konklusie van het rapport der komm. aldus te wijzigen, achter het daarin voorkomende woord »verzoek", te lezen »de gemaakte bedenkingen in nadere overweging te nemen, en het regl. in de volgende zomervergadering, met de vereischte toelichtingen, op nieuw ter tafel te brengen."

De heer *Ram* geeft in overweging, hierbij te voegen en zoo mogelijk de overige reglementen tevens in te brengen.

De heer *Bastert* vraagt, of de bedoeling is, dat alleen het rapport of ook hetgeen nu gesproken is in overweging zal worden genomen.

De heer *Cordes* zegt, dat het laatste zijne bedoeling geweest is.

De heer *v. d. Poll*, acht het niet doenlijk alle andere reglementen te gelijk voor te dragen en wenscht daarom Gedep. Staten in deze geheel vrij te laten.

De heer *v. Asch v. Wijck* merkt aan, dat het voorstel eigenlijk eene wijziging is op het voorstel der komm., althans, dat de voorsteller het zoo heeft voorgedragen.

De *Voorz.* zegt, dat in den aanvang wel gesproken is van het voorstel der komm., maar de voorsteller ten slotte toch verklaard heeft, als motie van orde voor te stellen, de diskussien te staken en de stukken te renvoijen aan Gedep. Staten.

Zonder omvraag wordt het voorstel van den heer *Cordes* aangenomen.

Hetzelfde geschiedt met de konklusie van het rapport omtrent de aanvraag der gemeente Linschoten om subsidie voor haar onderwijs.

Aan de orde is alsnu het rapport betreffende de aanvraag der gemeente Maartensdijk.

De heer *de Kock* zegt, dat bij de eerste zamenkomst der komm. reeds dadelijk de meening gevestigd was, dat der gemeente Maartensdijk eenige ondersteuning moest verleend worden in de gewone kosten van haar lager onderwijs, en dat, zoo het niet ware dat zij gemeend had, wegens gebrek in den vorm van het verzoek, der vergadering te moeten adviseren op *dat* verzoek geen regard te slaan, zij eene subsidie voor die gemeente zou hebben voorgesteld. De verg. over de konklusie van dat rapport deze morgen beslist hebbende en de stukken weder in handen derzelfde komm. gesteld zijnde, heeft zij gemeend, der vergadering te moeten voorstellen, een subsidie te verleenen, maar te moeten verschillen in de voordragt van Ged. Staten en wel 1. omtrent de hoegrootheid en 2. omtrent den tijd van ingang van het subsidie. — De financiële toestand der gemeente Maartensdijk is niet zoo onrustbarend als die wel in dat verzoek is afgeschilderd, wanneer men alleen slechts nagaat, dat de gemeenterekening van 1860 sluit met een batig slot van *f* 531,00. De geheele zaak komt in deze gemeente neder op den hoofdelijken omslag. De raad verklaart dien tot niet hooger dan *f* 2000 te kunnen opvoeren en wanneer de komm. nagaat, dat bij eenen omslag van *f* 2000, welgestelde landbouwers *f* 20 betalen, dan vermeent zij, dat die omslag aanmerkelijk moet worden verhoogd, daar deze gemeente anders in geene de minste verhouding zou staan met andere gemeenten, aan welke een subsidie is geweigerd. Wordt het voorstel aangenomen dan zal die omslag tot 26 of *f* 2700 moeten worden opgevoerd. De kosten van het onderwijs zijn in de gemeente Maartensdijk echter zeer hoog, de financiële toestand zal met 1862, door het overlijden van een der voornaamste ingezetenen niet verbeteren en, zegt Spr., om nu een einde aan deze beschouwingen te maken, stelt uwe komm., voor de gemeente Maartensdijk eene subsidie van *f* 500 te verleenen, ingaande met 1 Januarij 1862.

De heer *Boer* zegt, dat na de mededeeling van den rapporteur zijne gezindheid om in den geest van het rapport te stemmen, niet is toegenomen. Er is herinnerd aan de omstandigheid, dat er reeds twee malen afwijzend is beschikt over gelijke aanvraag. In de afgeloopen zomerverg. is die aanvraag zeer uitvoerig behandeld en zijn eene menigte bijzonderheden ter sprake gebragt. Nu is er weer eene aanvraag gedaan, en de komm. geeft te kennen, dat de gemeente thans te zwaar gedrukt wordt en subsidie behoeft; maar de rapporteur der komm. deelt eenige bijzonderheden mede en eindigt met de opmerkelijke verklaring, dat de komm. tot dat advies gekomen is, ten deele om nu toch een eind aan die zaak te maken. Spr. gelooft, dat, door op die wijze te handelen, hier het spreekwoord konde bevestigen, dat de aanhouder wint: een gevaarlijk antecedent voorwaar! De zaak moet beoordeeld worden naar de geldelijke krachten der gemeente, en deze zijn der verg. van vroeger tamelijk goed bekend; bovendien heeft zij nu nog eenige bijzonderheden gehoord, welke dien toestand niet zoo slecht doen voorkomen. In 1860 was er een batig saldo van *f* 531 en de landbouwersstand is niet zeer hoog in den hoofdelijken omslag aangeslagen. Spr. gelooft dus, dat niet veel voor het geven aan eene subsidie te zeggen is. Hij heeft dan ook slechts één geval hooren noemen buiten deze verg., waaruit mogelijk geregtvaardigd zou kunnen worden, dat zij thans eene andere zienswijze aannam, nl., dat één zeer rijk inwoner overleden is, die dus niet meer zal bijdragen in de lasten. Is dat het eenig feit, waarom Spr. zijne zienswijze zou moeten veranderen, dan acht hij zulks een zeer zwakken grond, en hij zal daarom bij zijn vroeger votum volharden en zal ook thans tegen het verleenen van eene subsidie stemmen.

De heer *Bastert* rangschikt zich niet onder de leden der komm. die eene subsidie van *f* 500 willen verleenen om een einde aan de zaak te maken. Hij herinnert echter, dat in de zomer-vergadering werkelijk eene aanzienlijke minderheid in de verg. was geneigd om eene subsidie te verleenen. Wat hem persoonlijk betreft was het voornamelijk omdat de gemeente Maartensdijk twee scholen moet onderhouden op een bevolking van 1700 zielen, uithoofde die gemeente twee bebouwde kommen heeft, die meer dan een uur van elkander verwijderd zijn.

De heer *v. d. Poll* heeft naauwkeurig nagegaan de kosten van het onderwijs en den door het vertrek en overlijden van eenige personen, ongunstiger geworden toestand der financiën. Hij is daardoor geneigd geworden subsidie te verleenen; hij laat daar, of het niet lager gesteld kan worden dan Gedep. Staten voorstellen.

De heer *de Kock* zegt, dat zijne woorden om een einde aan de zaak of liever aan deze beschouwingen te maken niet zijn om daardoor het spreekwoord te bevestigen »dat de aanhouder wint", dit is in geenen deele zijne meening geweest. Spr. heeft voor zich liggen een uitgewerkt overzigt over den financiëlen toestand der gemeente Maartensdijk, maar omdat de tijd te kort was, om nu een einde aan deze beschouwingen, aan de zaak van den financiëlen toestand te maken heeft hij zich bepaald tot enkele mededeelingen. Den heer *Boer* doet Spr. opmerken dat werkelijk in 1862 die toestand ongunstiger zal worden.

Den heer *v. Tuyll* heeft in de zomerverg. voor eene subsidie van *f* 600 gestemd en zal dat ook nu doen. De gemeente heeft aangetoond dat zij *f* 957 te kort komt; Gedep. Staten hebben die som niet willen voordragen, maar haar verminderd tot *f* 600; de hoofdelijke omslag is *f* 2000 en Spr. acht dat voor eene gemeente als Maartensdijk nog al hoog. Wordt dus *f* 600 verleend dan zal nog *f* 357 ongedekt zijn en waarschijnlijk door verhooging van den hoofdelijken omslag moeten gevonden worden.

Met 15 stemmen tegen die der HH. *v. Bel*, *Cordes*, *v. Tuyll*, *Menso*, *Boer*, *de Hens*, *v. Asch v. Wijck*, *de Louter*, *Strick v. Linschoten*, *de Pesters*, *Broers*, *v. Beeck Calkoen*, *de Beaufort* en *v. Reede* wordt het voorstel der komm. aangenomen. De HH. *Vos* en *de Muralt* zijn bij deze stemming niet tegenwoordig.

De heer *Bastert* herinnert, dat in der tijd de verg. zich vereenigd heeft met een voorstel, om op de hoofd-boezems peilmerken te verkrijgen. Spr. vraagt of Gedep. Staten daaromtrent eenige mededeeling kunnen doen.

De heer *v. Beeck Calkoen* antwoordt dat reeds in de zomer-verg. de Voorz. heeft medegedeeld dat men van de regering afschriften had bekomen van opnemingen, geschied door het departement van oorlog, doch dat de hoofdingenieur had te kennen gegeven, dat de daarin medegedeelde peilmerken niet geschikt waren voor het doel dat de Staten zich voorstellen. Gedep. Staten hiermede niet instemmende, hebben dien ambtenaar andermaal zijn gevoelen gevraagd, en daarop, zegt Spr., is nog geen antwoord ontvangen.

Als nu niets meer te behandelen zijnde sluit de Voorz. de verg in naam d s Konings.

Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Vóór de openbare zitting hebben de leden in de Afdeelingen gister onderzocht het voorstel gedaan tot het instellen eener enquête nopens de behoefte der zeemagt, en de wets-ontwerpen houdende vaststelling der begrooting van Ommerschans en Veenhuizen voor 1862, tot naturalisatie van onderscheidene personen, en tot goedkeuring eener provinciale belasting in Drenthe. De rapporteurs zijn benoemd, voor 't eerste ontwerp de heeren *Begram*, *v. Franck*, *Thorbecke*, *v. Heukelom* en *v. Twist*.

Daarna zijn de diskussien hervat over de begrooting van binnenl. zaken.

De heer *Dommer van Poldersveldt* betreurde den toon, die in de over dit hoofdstuk gewisselde schrifturen aangeslagen was, en zeide dat men in de beoordeeling der memorie van beantwoording billijk jegens den min. van binnenl. zaken moest zijn, na de wijze waarop het voorloopig verslag was ingerigt. Bij enkele punten van dat voorloopig verslag, hetwelk, zijns inziens, met eene akte van beschuldiging gelijkenis had, stond hij stil, en trachtte aan te toonen in hoever het aldaar aangevoerde voor wederlegging vatbaar was. Hij voor zich had wel grieven tegen den tegenwoordigen min. van binnenl. zaken, maar niet van dien aard dat hij daarom wantrouwen koesteren moest. Die grieven bestonden hoofdzakelijk in de toepassing der onderwijswet en in het gebeurde met de akad. te Delft. —

Op eene aanmerking van den spreker antw de heer *v. Heukelom*, dat hij noch den mi noch een der Kamerleden als bijzonder p had willen treffen.

De heer *Thorbecke* herinnerde aan de opm gisteren door den heer *Dirks* gemaakt, o eene vermeende vereeniging van tegenoverg rigtingen in deze Kamer bij de bestrijding ministeriën. Deze opmerking had hem uit bevreemd zoowel voor zich zelven als voor a van tegenovergestelde zienswijze als hij. Ev als hij kon aannemen, dat deze laatste tegen b overtuiging zich aan hem zouden aansluiten, min kon men dit van hen onderstellen, al men hem te dien aanzien nu en dan in verde hebben willen brengen. Ten tweede onderzoch welke waarde moest worden gehecht aan de den minister van binnenl. zaken gebezigde drukking, dat de partij die in 1853 van het wind getreden was, stelselmatig tegenstand geboden, en in welken zin die moest worden gevat. Naar zijn gevoelen, mogt die uitdru op zich zelve waar zijn, maar niet leiden tot ongunstig oordeel over de partij. Zij, of liev door haar gevoerde politiek was afgetreden va bestuur, en sedert 1853 in de kamer blijven staan, maar had met kracht mede gewerkt elk ander ministerie tot stand te helpen bre wat hare aanhangers oordeelden van belang het land te zijn. Had zij tegenstand geboden daaruit kon niet anders dan kracht ontstaan. was dit het gevolg geweest van de omstandig dat de zich na 1853 opgevolgde regeringen eig waren geweest werktuigen eener tegenwerking tot 1853 gevolgde politiek van hervormingen tevens konden aangemerkt worden als minist *de circonstance.* Uit dit een en ander nam hij leiding om den min. van binnenl. zaken, die ge had beleedigd te zijn, te doen opmerken hoe keerd deze in zijne bestrijding van de door aangevallen partij had gehandeld.

De heeren *v. Diggelen* en *v. Heiden Reimer* voerden daarna het woord, en betoogden d tegen dit ministerie gevoerde strijd onregtva was; zij haalden daarbij aan de door anderen b bragte beschuldigingen, onderzochten die en be den dat ze ongegrond waren. Zij wilden nie houden zijn in alle opzigten de handelingen ministers goed te keuren, en zich met het opgedreven cijfer dezer begrooting te vereen Tot vermindering van dat cijfer zouden zij g medewerken, maar aan het einde zouden zij de begrooting kunnen afstemmen, noch da een bewijs van wantrouwen aan den minister binnenl. zaken willen geven, daar zij deze onderscheidene redenen gaarne voor het bes wenschten behouden te zien.

Na eene opmerking van den heer *Lycklama* klaarde de heer *Meeussen*, dat zoo eene motie vertrouwen ten behoeve van dit menisterie voorgesteld, hij zich daartegen verklaren zou, o hij de vaste overtuiging had, dat dit bestuur ten nutte van dit land met deze Kamer werken Zijns inziens toch miste het alle kracht. Hij den wensch dat een eerlijk liberaal ministerie het hoofd mogt komen en anders een van be dende rigting, en dat alsdan de natie zou roepen worden om tusschen beide rigtingen slissen.

De min. binnenl. zaken beantwoordde hoofd de rede van den heer *Thorbecke*, en maakte omtrent een drietal opmerkingen. Vooreerst hij volkomen reden te hebben zich als beleed beschouwen over de wijze, waarop hij in het loopig verslag was behandeld; ten tweede de uitkomen, dat de bewering als of de opvol ministeriën het karakter van tegenwerking der tieke hervormingen van 1849—1853 gevolgd den, in zoo ver die op dit bestuur werd to selijk geacht, door geen bewijs was gestaafd ten derde erkende hij, dat de tegenstand, di ministerie had ondervonden van de zijde der lib partij, daaraan juist kracht had gegeven, uit de beraadslagingen over de spoorwegwet op de nationale milicie was gebleken.

De heer *Thorbecke* beantwoordde kortelijk minister van binnenlandsche zaken, ten betoog de na 1853 gevoerde politiek niet kon gezegd w op eenig beginsel te steunen, in den zin zo van 1850—1853 het geval was, tenzij men aannemen, dat de aanleg van spoorwegen ee ginsel was.

Hiermede werden de algemeene beschouw gesloten. — De eerste 59 artt. werden achte volgens aangenomen. Over art. 60 »jaarw van den sekretaris en den bediende der kommissie voor statistiek" sprak de heer die wees op de weinige gunstige uitkomsten instelling, ten gevolge van eene verkeerde van werken, vreezende hij dat de beoogde dering ten deze niet tot betere resultaten zo den. De minister van binnenl. zaken, de werking dezer inrigting, mits gewijzigd, aang hebbende, en het ongeraden vindende de bedoelde misste op te heffen, voerde de heer *Olivier* no het woord en zeide zich tegen het artikel te verklaren. Nadat de minister van binnenl. andermaal de bedenkingen van den heer *Olivi* bestreden, nam de heer *v. Voorthuyzen* de b

Vervolg in de Cour